

HRASTOV LIST

Matej Kuhar Intervju

Villa de Seppi prvič v javni lasti

Prijateljstvo s pobratenimi občinami

Kazalo

04	Intervju	Gospodarstvo	34
06	Objave iz občinske hiše	Kultura	35
17	Novice	Šport	38
21	CSD	Zgodovina	42
24	Glasbena šola	Hrastničani potujejo	46
24	Knjižnica	Južna	50
26	Mladi	Otroški kotiček	50
28	Prigode šolskega zvonca	Križanka	51
31	Vrtčevske iskrice		

Časopis Hrastov list

42. številka • November 2024

Časopis je brezplačen, prejmejo ga vsa gospodinjstva v občini Hrastnik. Letos bodo predvidoma izšle 3 številke.

Izvedba in izdaja

Občina Hrastnik
Pot Vitka Pavliča 5
1430 Hrastnik

www.hrastov-list.si
www.hrastnik.si

Odgovorna urednica

Lara Jerkovič

Uredniški odbor

Gregor Lisec
Ana Černuta Deželak
Primož Frajle
Kaja Čop
Barbara Berglez

Lektorica

Lara Jerkovič

Avtor fotografije na naslovnici

Gvido Jeran

Oblikovanje in prelom

Boštjan Laznik

Tisk

Grafika Gracer d. o. o.
Naklada: 4200 izvodov
ISSN: 2232-6987

Vaša besedila sprejemamo na
urednistvo.hrastovlist@gmail.com

Septembra, ko so dnevi začeli postajati hladnejši in krajši, sem se ujela v razmišljanju, da že takoj pogrešam poletje. Tople, svetle, brezskrbne večere – po možnosti s pridihom soli in vonja borovcev v zraku nekje ob morju.

A kmalu se je začelo barvati listje na drevesih, popoldansko sonce prijetno greje namesto žge, dnevi so sicer krajši, a zato bolj spodbujajo k maksimalnemu izkoristku ... In kmalu sem spoznala – oziroma se znova spomnila, ker možgani očitno vsako leto sproti pozabijo –, kako čudovita je pravzaprav jesen.

Čas barvitosti.

Čas sprememb.

Čas umiritve.

Čas koncev in priprav na nove začetke.

Še posebej je jesen lepa pri nas, v Hrastniku. Imamo namreč izjemno srečo, da nas obdajajo tako čudoviti gozdovi, hribi in planine. Morda se niti ne zavedamo, kakšen luksuz je, da imamo vse to na dosegu roke – v kateremkoli delu občine se nahajamo, nas le nekaj minut hoje popelje v miren gozd, z nekaj več koraki (no, ali pač prevoženimi kilometri 😊) pa že prispemo na Kal, Kopitnik, v Gore ali na katero drugo višje ležečo točko, ki ponuja čudovite razglede in raznobarvno paleto jesenskih odtenkov.

In kot je pisana narava okoli nas, je (tudi) tokrat pisan tudi naš list – hrastov, seveda. Raznobarvni članki z vseh vetrov, mnogo sprememb v zraku, avtorji prispevkov ali glavni akterji v njih pa pozitivno naravnani posamezniki, ki aktivno soustvarjajo nove začetke.

Uživajte v jeseni in branju list(j)a, siva megla pa naj vam ne prekrije barvitega pogleda na svet.

– Lara Jerkovič, urednica

Matej Kuhar

Voditi je treba z zgledom in si zaslužiti spoštovanje zaposlenih

Matej Kuhar je Čečan, ki je odraščal na manjši kmetiji, po osnovni šoli končal srednjo strojno šolo v Trbovljah, kasneje pa šolanje nadaljeval na Fakulteti za strojništvo Univerze v Mariboru. V 25 letih kariere si je nabral mnogo različnih delovnih izkušenj: v Trbovljah je delal kot vodja proizvodnje plovil, v Predilnici Litija kot vodja vzdrževanja, nekaj časa je izdeloval jadrnice, nato pridobival še resnejše izkušnje v Helli v Ljubljani, kot tehnični direktor v podjetju Resistec v Krškem, pred sedanjo postajo pa ga je pot zanesla v energetiko, saj je bil direktor hčerinskega podjetja Elektra Gorenjska. Po devetih letih si je kljub odlični službi zaželel spremembe, zato se je prijavil na razpis za direktorja Komunale Hrastnik.

Spoštovani g. Kuhar, mesto direktorja Komunale Hrastnik ste zasedli junija 2022. Kako ste zadovoljni z napredkom podjetja v tem času?

Načeloma sem človek, ki z rezultati ni hitro zadovoljen. Glede na cilje, ki sem si jih zastavil ob prevzemu vodenja komunale, in na smernice, ki sem jih dobil s strani ustanovitelja, sem z rezultati zadovoljen. Menim, da imamo v podjetju zelo pozitivno klimo, odnosi med zaposlenimi so zelo dobri in posledično imamo zelo zavzete delavce. Najbolj sem zadovoljen z delovanjem hrastniške čistilne naprave, ki jo zelo dobro vzdržujemo in tudi odlično deluje, čeprav je že relativno stara. Na področju oskrbe s pitno vodo smo z izgradnjo ultrafiltracije Jepihovec pridobili izdaten dodatni vir kakovostne vode. Je pa problem vodooskrbe v delu, kjer imamo zelo stare vodovodne cevi in posledično kar nekaj okvar na vodovodnem omrežju.

Zbiranje odpadkov je utečeno in poteka dobro, težave so v nevestnem odlaganju – predvsem kosovnih odpadkov – s strani nekaterih občanov. Urejanje in čiščenje javnih površin nam povzroča nekaj težav, ker je v Hrastniku veliko strmih terenov in je potrebnega precej ročnega dela, nekaj težav pa je tudi z urejanjem pokopališč, ker so vsa učinkovita sredstva za zatiranje plevela zaradi vplivov na okolje prepovedana za uporabo na javnih površinah. Želel bi si seveda še več in bolje.

V zadnjih letih je na vseh področjih velik poudarek na usmerjanju v zeleno, ekološko, trajnostno delovanje. K temu med drugim spadajo tudi ozaveščanje o ločevanju odpadkov, preprečevanje nastajanja divjih odlagališč, urejen odvoz kosovnih odpadkov ... Na kakšne načine je komunala aktivna na teh področjih ter kako uspešni smo občani pri upoštevanju pravil in dogovorov?

Ločevanje odpadkov je na precej visoki ravni, občane nagovarjamo v lokalnih medijih, v obliki zloženek in z redno komunikacijo. Vsako pomlad skupaj z Občino Hrastnik organiziramo tudi akcijo Očistimo okolje.

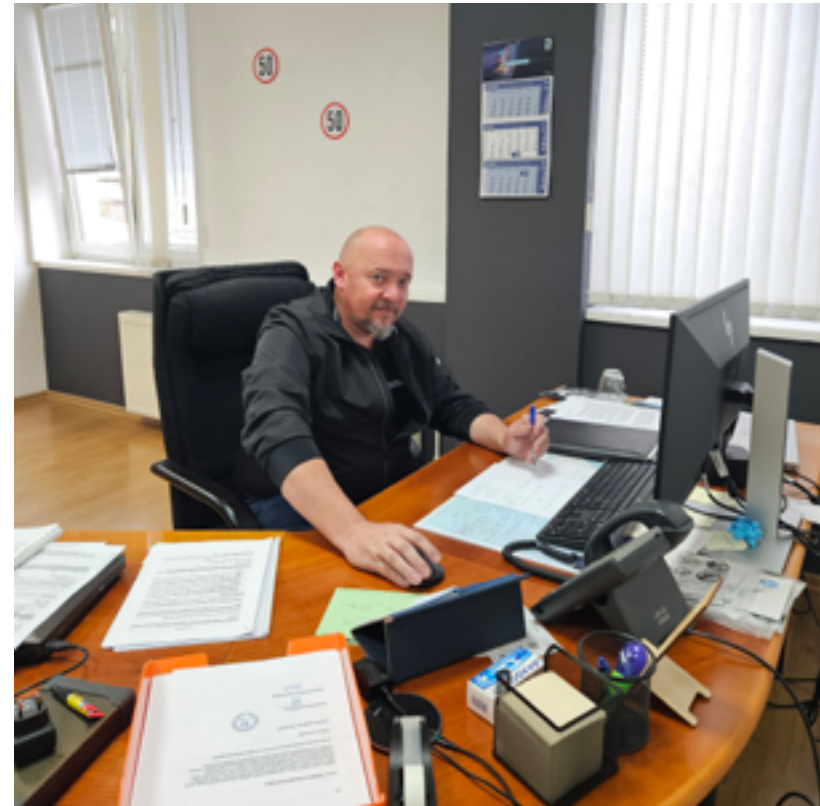
Divjih odlagališč je zelo malo in so postala že praktično izjema. Največ težav imamo z nedisciplino posameznikov pri odlaganju kosovnih odpadkov. Najhujši primer je bil letos avgusta pri ekološkem otoku na Logu za cerkvijo, kjer se je praktično v nekaj dneh pojavila ogromna količina kosovnega odpada. Drugače pa imajo občani Hrastnika visoko kulturo ravnanja z odpadki.

Odvoze odpadkov izvajamo po urniku, ki je objavljen na spletni strani komunale. Ekološki otoki so – razen tistega za cerkvijo na Logu – zgledno urejeni, sproti jih vzdržujemo ter v dogovoru s krajanji in občino tudi kakšnega prestavimo na ugodnejšo lokacijo ali pa zgradimo novega. Ekološki otok na Logu bomo v bližnji prihodnosti prenovili, s krajanji KS Rudnik in občino se dogovarjamo o ukitvi kosovnih odpadkov na tej lokaciji. Kosovni odpadki se na željo KS Steklarna ukinjajo tudi na ekološkem otoku pri samskem domu.

Opomba urednice: Več o ločevanju odpadkov in odlaganju kosovnih odpadkov lahko preberete v članku Občine Hrastnik v rubriki Gospodarstva.

Eno od t. i. zelenih področij je tudi izkoriščanje obnovljivih virov energije. Lani je bila denimo vzpostavljena sončna elektrarna na čistilni napravi. Kakšen je njen doprinos?

Elektrarna na čistilni napravi deluje brez težav in je priklopljena interno, kar pomeni, da se praktično vsa proizvedena energija sproti porabi za delovanje čistilne naprave. Na ta način je doprinos za podjetje večji, ker za proizvedeno energijo iz male fotovoltaične elektrarne težko dosežeš na trgu vsaj takšno ceno, kot jo plačuješ za prevzem iz omrežja.

Osebnopodpiram trajnostne projekte in sončne elektrarne – žal so slednje edino, kar je od zelene energije pri nas mogoče graditi. Edina slaba stran sončnih elektrarn so po mojem mnenju nihanja v energetskem omrežju. Vsi vemo, da vetrne energije kljub dobri prevetrenosti nekaterih območij v Sloveniji zaradi raznih omejitev skoraj ni mogoče izkoriščati; vodni viri za najučinkovitejše male hidroelektrarne pa so praktično že vsi uporabljeni. Mislim pa, da bomo v bližnji prihodnosti dobili hidroelektrarne na srednji Savi.

Nekaj novih pridobitev v naši občini je povezanih tudi z dolskim pokopališčem. Katere investicije so bile izvedene v času vašega mandata?

Na pokopališču smo morali nujno sanirati streho na vežici zaradi zamakanja, preplastili smo povezovalno pot, uredili lastništvo parcel na zgornjem delu pokopališča, zgrajena je bila ena dodatna cesta. Pokopališče je precej na očeh občanov, saj čez njega vodi praktično edina trenutna pešpot z Dola v smeri Hrastnika.

Z vašim prihodom na komunalno podjetje je bila vzpostavljena gradbena enota. S čim se ta trenutno ukvarja in kakšni projekti so v načrtu?

Gradbena enota je obstajala že prej, vendar v manjšem obsegu. Deluje v sklopu tržnih dejavnosti, največ prometa pa ustvarimo pri obnovah cestišč, izgradnjah vodovodov in nižjih opornih zidov,

prenovah stanovanj, obnovah kopalnic ipd. Promet tržnih dejavnosti smo uspeli povečati za približno trikrat. V naslednjih letih je cilj tržnih dejavnosti predvsem izvedba vseh investicij Občine Hrastnik. Žal nismo vedno konkurenčni, ker pri razpisih in oddajah ponudb tekmujejo z večjimi gradbenimi podjetji v regiji.

Bi izpostavili še katero drugo novost ali načrt?

Naj poudarim, da je naša prioriteta izvajanje obveznih javnih gospodarskih služb in povečanje učinkovitosti na teh področjih. Veliko sredstev in energije pa smo z ekipo vložili v nabavo opreme za izvajanje naših storitev – v tem času smo uspeli kupiti mini bager, rovokopač (»kombinirko«), treba je bilo zamenjati mulčer za obcestno košnjo, ki je prav tako velik strošek, s predelavo starega smetarskega vozila smo pridobili tovornjak (»kiperk«) za tržne dejavnosti. V naslednjem letu moramo nabaviti večji valjar in traktor z mulčerjem, kmalu pa tudi vsaj eno smetarsko vozilo, ki pa zopet stane okrog 200.000 €. Želimo tudi prenoviti streho na upravni stavbi in namestiti sončno elektrarno. Prav tako je potrebna energetska sanacija upravne

stavbe, pri čemer je največja težava precej veliko število solastnikov objekta.

Omenili ste povečanje učinkovitosti na področju obveznih javnih gospodarskih služb. Mednje spada tudi urejanje in čiščenje javnih (zelenih) površin, poti, otroških igrišč, parkirišč itd., kar občani vsakodnevno verjetno najbolj opazijo. Kakšne odzive prejimate na teh področjih in kako ravnate v primeru pritožb občanov?

Veliko pripomb v preteklem letu je bilo povezanih s košnjo. Težava je bila v tem, da smo se preveč držali urnika košenj. Po pritožbah občanov smo se z občino dogovorili o spremembah in letos posledično ni bilo večjih pripomb. V primeru pritožb si situacijo vedno ogledamo in jo v najkrajšem času tudi uredimo, če je pritožba upravičena.

Kakšno je vaše vodilo pri upravljanju podjetja?

Menim, da so osnova za uspešno delovanje podjetja dobri in pozitivni odnosi med sodelavci. Voditi je treba z zgledom in si zaslužiti spoštovanje zaposlenih. Delavci morajo biti seznanjeni z načrti podjetja, kaj želi podjetje doseči, in načinom, kako bomo prišli do rezultatov. Dobro opravljeno delo je treba pohvaliti, o odstopanjih se je prav tako treba pogovoriti in najti skupno rešitev. //LJ

Osrednja proslava ob občinskem prazniku

Letošnjo proslavo smo posvetili letu upornišva – delavstvu, naši zgodovini in naši prihodnosti. Nadelo smo ji naslov UPOR = ŽIVLJENJE, v ospredje pa postavili uporniškega človeka, delavca – Hrastničana. Nikdar nismo bili zadovoljni z zadušljivo povprečnostjo, ki je zakrivala kraljestvo majhnosti. Z nepopustljivo odločnostjo, ki se pretaka po naših žilah, si še vedno klešemo pot in kljubujemo gravitacijski privlačnosti samozadovoljstva.

Kajti naš glas, glas upora, je večer in neuničljiv.

To vedno znova potrdijo tudi občinski nagrajenci, ki jim na tem mestu še enkrat izrekamo iskrene čestitke, to so častna občanka **Andreja Djsteršek Urh**, dobitniki priznanj Občine Hrastnik **Karl Bičanić, Olga Preskar, Jerica Laznik, Kristina Strmšek** in prejemnica županovega zlatega peresa **Neža Kovač**.

Vabljeni, da si ogledate fotografije letošnjega slavlja. //OH

Zgodovinski mejnik za Villo de Seppi in Hrastnik

Villa de Seppi je ena izmed markantnejših zgodovinskih zgradb in je izrednega pomena za Hrastnik, saj je tesno povezana z industrijsko tradicijo ter vpeta v identiteto našega kraja. Hkrati gre z arhitekturnega vidika za redki in izjemno kakovosten primer meščanske vile, umeščen v izrazito industrijsko okolje. Vila oziroma двореc de Seppi, imenovan tudi Steklarski grad, je bil zgrajen med letoma 1892 in 1894 kot letno bivališče Emme de Seppi, hčere Franza Gossletha, lastnika hrastniške kemične tovarne. Eden od vzorov pri zasnovi vile je двореc Miramar pri Trstu, vidni pa so tudi vzori drugih tržaških vil, ki so s slogom stremele k historični navezavi na srednjeveške gradove. Načrte za objekt pripisujejo tržaškemu arhitektu Leonardu Fontenuttiju.

Zavedamo se, da kulturna dediščina oblikuje genski zapis kraja, zato smo še posebej ponosni, da je Občina Hrastnik 24. septembra podpisala pogodbo s Steklarno Hrastnik o prenosu lastništva mogočne Ville de Seppi na Občino Hrastnik. S to gesto je vila prvič v zgodovini prešla v javno last. Gre za pomemben korak za našo skupnost, ki omogoča ohranitev tega arhitekturnega bisera in nadaljnje varovanje kulturne dediščine Hrastnika.

Župan Marko Funkl je ob zgodovinskem mejniku poudaril: »Villa de Seppi je nedvomno najbolj reprezentativen objekt Hrastnika in eden najimpozantnejših v celotni zasavski regiji. Tudi v Sloveniji ni veliko podobnih objektov, zato smo že nekaj let čakali primerno priložnost, da s Steklarno Hrastnik najdemo dogovor za zamenjavo lastništva. Ob tem se zahvaljujem Steklarni Hrastnik in generalnemu direktorju Matevžu Fazarincu

za posluš in sodelovanje. Občina s tem prevzema lastništvo in pripravo dokumentacije za postopno obnovo stavbe ter se že v kratkem pripravlja na prvo prijavo na večji razpis Ministrstva za kulturo RS za najnujnejša dela na objektu. Današnji dan je tako izjemno pomemben za ohranjanje kulturne dediščine steklarstva in razvoj turizma v Zasavju.«

Generalni direktor Steklarne Hrastnik Matevž Fazarinc je prav tako optimističen: »Steklarne Hrastnik pozitivno gleda na to, da je Villa de Seppi prišla v javno last, saj verjamemo, da bo na ta način za mogočno graščino ustrezno poskrbljeno. Odločitev, da vila preide v javno last, je bila skupna z Občino Hrastnik. Sprejeta je bila z namenom ohranjanja njene kulturne vrednosti in omogočanja njenega nadaljnjega razvoja. Villo de Seppi vidimo kot skupni projekt občine in steklarne, saj je njena zgodovina tesno povezana z bogato dediščino steklarstva v občini.«

Dodal je še, da bo Steklarna Hrastnik po svojih najboljših močeh projekt Ville de Seppi podpirala tudi v prihodnje in bo vedno od blizu spremljala njen razvoj. »Veseli nas, da двореc prehaja v roke Občine Hrastnik, ki bo iz objekta lahko gradila in razvila zgodbo, ki bo imela temelje v preteklosti, a bo namenjena prihodnosti. S prenosom lastništva bodo zdaj odprte možnosti, da bo stavba na voljo širšemu občinstvu, ki bo lahko uživalo v njeni lepoti in kulturni dediščini. Medtem se bomo pri Steklarni Hrastnik še naprej osredotočali na našo primarno dejavnost – steklarstvo, kjer si prizadevamo za doseganje najvišjih standardov kakovosti in inovacij,« je zaključil Fazarinc.

S podpisom pogodbe je Občina Hrastnik začela revitalizacijo objekta, podrobnejši načrti pa bodo predstavljeni že v novembru. S tem želimo vzpostaviti dodatne možnosti za razvoj turizma ter prepoznavnost Hrastnika in Zasavja. //OH

Sanacija plazu v Podkraju

Z vztrajnostjo proti naravnim izzivom

Plaz v Podkraju, ki je močno prizadel lokalno infrastrukturo in lokalne prebivalce, ostaja v središču pozornosti tako Občine Hrastnik kot pristojnih državnih institucij. Naravna nesreča je prizadela območje Podkraja, ki se sooča s hudimi izzivi zaradi terena in hidroloških pogojev. Kljub intenzivnim naporom se sanacija, ki se je začela po uničujočih poplavih v maju 2023, nadaljuje, zaradi zapletenosti in obsega dela pa še vedno čakamo na dokončno ureditev.

Majske poplave in začetek težav

Plaz se je sprožil maja 2023, ko so močne padavine in poplave povzročile plazenje ter popolno zaporo lokalne ceste Podkraj–Radeče. Obenem je bil zasut vodotok, ki prečka cesto, zaradi česar je voda uničila strugo, kar je dodatno ogrozilo stabilnost območja. Poleg pretrganih prometnih povezav je bil največji izziv zavarovati lokalno prebivalstvo pred nadaljnjim plazenjem in poplavami, saj je cesta predstavljala edino povezavo med Podkrajem in Hrastnikom. Prvotni majski plaz je bil le uvod v še večjo katastrofo, ki je sledila avgusta istega leta.

Nadaljevanje težav v avgustovskih poplavih 2023

Avgusta 2023 je Slovenijo ponovno prizadela huda ujma. Poplave in obilne padavine so še dodatno poslabšale stanje v Podkraju, saj se je plaz, ki je bil že prej aktiven, znova sprožil. Razmere so postale tako kritične, da je bil plaz ocenjen kot neposredna grožnja celotni infrastrukturi in varnosti krajanov. Lokalna skupnost in Občina Hrastnik sta se zavedali, da bo potrebna celovita sanacija, ki ne bo zgolj krpala površinskih poškodb, temveč bo naslovila vzrok težave – prekomerno vodnatost terena.

Kaj je bilo že storjeno?

Od avgusta 2023 je Občina Hrastnik izvedla več ključnih ukrepov, da bi zagotovila osnovno varnost in prevoznost območja. Začasno so zavarovali plazišče, da bi preprečili njegovo nadaljnje premikanje, in uredili zasilni prevoz za nujne primere, medtem ko je bila cesta uradno zaprta za širši promet. Preusmerili so vodotok, ki zdaj teče skozi cevovod in nadzorovano odteka v reko Savo, kar preprečuje dodatne poplave na območju ceste. Z dodatnimi ukrepi so zagotovili najnujnejšo varnost lokalnih prebivalcev, čeprav je območje še vedno nevarno in nedostopno za običajen promet.

Zakaj trenutna sanacija poteka počasneje od pričakovanj?

Pri sanaciji plazu v Podkraju sodeluje več akterjev, med katerimi imata osrednjo vlogo Občina Hrastnik in Ministrstvo za naravne vire in prostor RS (MNVP). Medtem ko MNVP deluje kot glavni financer projekta, Občina Hrastnik vodi izvajanje del in je odgovorna za koordinacijo različnih strokovnjakov in institucij. Pomemben partner pri reševanju težave je tudi KS Podkraj, ki

s svojim sodelovanjem zagotavlja nemoten potek del in obveščanje prebivalstva.

Plaz se nahaja na zahtevnem terenu, kjer se nenehno soočamo z erozijskimi procesi. Geologi in strokovnjaki so prepoznali, da je za trajno stabilizacijo območja treba ukrepati pri izvoru plazu, saj zgolj sanacija nižjih predelov ne bi dolgoročno rešila problema.

Trenutno na območju potekajo dela vrtanja pilotov in priprave temeljnih tal za gradnjo opornih zidov. Pilotni zidovi, globoki med 9 in 10 metrov, bodo omogočili stabilizacijo območja, ki leži nad reko Savo, ter preprečili nadaljnje pogrezanje ceste. Izvajalec del je podjetje AGM Nemec, ki je dela začel v avgustu 2024. Kljub začetnim naporom so dela do septembra 2024 zastala za več kot en mesec zaradi nedelovanja strojev, potrebnih za vrtanje pilotov. Ti so namreč ključni za stabilizacijo plazovitega območja, saj teren pod cesto ni dovolj trden in zahteva gradnjo globokih opornih zidov. Poleg tehničnih težav je na dinamiko del vplivala tudi vodnatost terena. Kot je pojasnila Občina Hrastnik, bi bilo nesmiselno izvajati površinska popravila brez temeljite rešitve težave z odvodom vode. Zato je bilo nujno sodelovanje z Direkcijo RS za vode, ki je zadolžena za ureditev vodotoka in postavitve propusta za hudourniško vodo, ki bo speljana preko ceste v Savo. 23. septembra so se dela ponovno začela.

Financiranje sanacije – ključna podpora države in občine

Sanacija plazu v Podkraju je velik finančni zalogaj, za katerega so potrebna sredstva iz različnih virov. Do septembra 2024 je Občina Hrastnik pridobila pomembna sredstva iz državnega proračuna, predvsem preko MNVP in iz protipoplavnih ukrepov. Poleg tega Občina Hrastnik financira del projekta tudi iz lastnega proračuna, saj se zaveda pomena stabilnosti območja za prebivalce Podkraja. Direkcija za vode je prav tako ključni partner pri sanaciji, saj skrbi za tehnična priporočila in koordinacijo ukrepov na terenu.

Občina je iz naslova programa odprave neposredne škode zaradi naravnih nesreč prejela 40 % ocenjene škode, kar znaša 327.680 evrov. S tem denarjem bo mogoče pokriti celotne stroške sanacije plazu, čeprav občina opozarja, da je dejanski strošek škode pogosto višji, ko se začne dejanska izvedba sanacijskih del, zato si pridruže možnost, da zaprosi za dodatno pomoč, če se bodo pojavili nepredvideni stroški.

Sodelovanje KS Podkraj pri sanaciji

Krajevna skupnost Podkraj je ves čas aktivno sodelovala pri sanaciji plazu. Člani skupnosti so nudili dragocene informacije o stanju terena in pomagali pri organizaciji dela na lokalni ravni. Z njihovo pomočjo je občina lahko hitro vzpostavila nujne ukrepe za varnost prebivalcev. Krajanje so imeli ključno vlogo pri sanaciji plazu, saj so od samega začetka aktivno sodelovali z Občino Hrastnik in drugimi institucijami, za kar se jim na tem mestu še posebej zahvaljujemo.

Odziv države – interventna zakonodaja po poplavih 2023

Po poplavih v avgustu 2023 se je država hitro odzvala s sprejetjem nove zakonodaje, ki je omogočila hitrejšo odpravo posledic naravnih nesreč. Vlada je do septembra 2024 izplačala že več kot 800 milijonov evrov pomoči. Občina Hrastnik je do zdaj že pridobila pomemben del teh sredstev, ki so namenjena sanaciji plazu.

Kdaj lahko pričakujemo, da bo plaz saniran?

Čeprav so se dela v določenih obdobjih upočasnila, je jasno, da se s podporo krajevne skupnosti, občine, države in strokovnjakov za sanacijo plazov bližamo uspešnemu zaključku projekta, ki bo dolgoročno zaščitil prebivalce in infrastrukturo v Podkraju.

Vsi vključeni akterji – od občine do krajevne skupnosti in državnih institucij – se zavedamo, da je sanacija plazu ključna ne le za infrastrukturo, temveč tudi za varnost in kakovost življenja prebivalcev Podkraja. //OH

Gradnja omrežja RUNE v polnem teku

V občini Hrastnik poteka gradnja širokopasovnega optičnega omrežja RUNE, ki uporabnikom omogoča dostop do hitrejših in zanesljivejših povezav z internetom. Dela trenutno potekajo v naselju Brdce, kjer bodo v prihodnjih tednih na omrežje tudi že priključeni prvi uporabniki.

Podjetje RUNE Enia d.o.o., ki v sklopu projekta RUNE gradi širokopasovno optično omrežje, je začelo gradbene aktivnosti tudi v občini Hrastnik. Gradbena dela so trenutno v teku v naselju Brdce, zatem pa se bo gradnja omrežja razširila proti Marnem, kasneje proti Slatnem, nato pa tudi v druge dele občine. Da dela tečejo hitreje, skoraj istočasno poteka gradnja tako omrežja med naselji (t. i. primarno omrežje) kot tudi omrežja do uporabnikov in uporabniških priključkov (t. i. sekundarno omrežje).

Če si boljše in kakovostnejše povezave z internetom želite tudi vi, preverite vključenost vašega naslova v projekt na povezavi www.ruralnetwork.eu, kjer bo sočasno z gradnjo infrastrukture priključek mogoče tudi naročiti. Prav tako ga bo mogoče naročiti pri trgovskih zastopnikih na terenu. Strošek priključka na optično povezavo po trenutno veljavnem ceniku znaša 250 EUR z DDV za fizične osebe ali 278,54 EUR z DDV za pravne osebe. Znesek lahko krije izbrani ponudnik storitev, podrobnosti pa morate preveriti pri njem.

Širokopasovno optično omrežje RUNE uporabnikom omogoča dostop do internetne povezave s hitrostjo, večjo od 1 Gbps, ki prinaša številne prednosti – od stabilne in zanesljive internetne povezave, neobčutljivosti na zunanje vplive, hitrega prenosa podatkov do več povezanih naprav in igranja iger brez motenj. Poudariti je treba, da je optično omrežje RUNE odprto širokopasovno omrežje (OŠO), uporabnikom pa omogoča izbiro med operaterji internetnih storitev Telekom Slovenije, A1, Telemach, T2 in MegaTel.

Za več informacij o projektu RUNE in naročilu priključka se lahko obrnete na center za pomoč uporabnikom, ki je na voljo vsak delovni dan med 8.00 in 12.00 na telefonski številki 01 235 15 30 ali e-naslovu rune-si@ruralnetwork.eu. Vse informacije so na voljo tudi na spletni strani www.ruralnetwork.eu. //OH

Iz kuolma v zeleno prihodnost

Hrastnik kot vodilni primer reindustrializacije in preobrazbe rjavih območij

Konec maja se je v Hrastniku odvil navdihujoč dogodek v okviru projekta, ki bo preobrazil nekdanje rudniške prostore v zeleno oazo. Dan odprtih vrat *Iz kuolma v zeleno prihodnost* v organizaciji Občine Hrastnik, Zasavske gospodarske zbornice, Gospodarske zbornice Slovenije in Zavoda za gradbeništvo Slovenije je privabil številne obiskovalce, ki želijo prispevati k preobrazbi našega kraja.

Na okrogli mizi so Marko Funkl, župan občine Hrastnik, in zbrani strokovnjaki – Jože Weingartner, direktor Regionalnega tehnološkega centra Zasavje, Martin Šikovec, vodja Centra za pravični prehod Zasavja, Tadej in Igor Hrovatič iz podjetja Nanocut d.o.o. ter dr. Primož Oprčkal, vodja Laboratorija za kamen, agregat in reciklirane materiale pri Zavodu za gradbeništvo Slovenije – delili svojo vizijo o prihodnosti Hrastnika. Navdihujoče razprave so odprle vrata novim idejam in rešitvam za preobrazbo rjavih območij v zelena ter pokazale, da je prihodnost Zasavja zares zelena.

Na dnevu odprtih vrat nekdanjih rudniških območij so inovacije predstavili podjetje Proga Rollerski, S.O.S. šola, Katapult, Neurobeans, Gregor Bohnec s.p., Srednja tehniška in poklicna šola Trbovlje, ETI Izlake, Steklarna Hrastnik in Društvo Calvotas.

Delavnice so bile izvedene pod taktirko Nine Juratovec iz Regionalne razvojne agencije Zasavje in Mladinskega centra Hrastnik.

Kaj pravzaprav je projekt ReInd-BBG?

Inovativna pobuda in transnacionalni projekt stremi k reindustrializaciji okolja, in sicer po načelu *Brownfield is better than Greenfield*, kar pomeni, da preuredimo rjava območja in ob tem ne posegamo v zelena, saj tako ohranjamo našo prečudovito naravo ter smo korak bližje trajnostni prihodnosti.

»Gospodarska zbornica Slovenije aktivno spodbuja regionalni in lokalni razvoj ter tudi na ta način s pomočjo evropskih sredstev krepi lokalna mikrogospodarstva. Eden od tovrstnih projektov je ReInd-BBG, ki se izvaja v okviru programa Interreg Podonavje in bo Hrastniku pomagal zgraditi nov podjetniški inkubator v eni od opuščenih rudniških stavb,« je povedala Tanja Faganel, vodja projekta ReInd BBG.

Direktorica Zasavske gospodarske zbornice Tjaša Polc je dejala: »Hrastnik z revitalizacijo nekdanjega rudniškega objekta pridobiva novo stičišče inovacij, obrtnikov in podjetnikov. Pomembno je, da s takšnimi projektnimi pobudami izkoriščamo že obstoječe stare industrijske objekte, jih renoviramo ter tako pripomoremo k ustvarjanju novih delovnih mest, spodbujanju podjetnosti in podjetništva v Hrastniku in Zasavju nasploh.«

Župan Občine Hrastnik Marko Funkl pa je dodal: »Ključno je, da so takšni dogodki organizirani prav tu, v Hrastniku. Pokazati želimo, da lahko nekdanja industrijska središča postanejo vzor trajnostnega razvoja in inovacij. Skupaj gradimo zeleno prihodnost za vse generacije.«

Dan odprtih vrat je zaključil zasavski rokerski fenomen Ian Ostrožnik, ki je s svojo glasbo dodatno obogatil že tako navdihujoč dan. //OH

Skupaj ustvarjamo prihodnost – iz kuolma v zeleno!

Vodilna partnerica projekta je Gospodarska zbornica Slovenije, trajanje projekta pa je predvideno do 30. junija 2026. Projekt je podprt s programom Interreg Podonavje, ki ga sofinancira Evropska unija.

Novosti v krajevnih skupnostih

KS Rudnik

- nakup in montaža ograje na stopnišču pri bloku Log 1 in montaža ograje pred prehodom za pešce
- izgradnja platoja, nakup in postavitve pitnika v parku pri Bazenu Hrastnik
- namestitvev označevalnih trakov na stopnice, ki izboljšujejo varnost in dostopnost za slabovidne osebe
- postavitvev klopi in smetnjakov v centru Hrastnika
- namestitev ograje za starejše občane na Novem domu

KS Boben - Čeče

- vzpostavitev skupne avtobusne postaje z občino Trbovlje: nakup in montaža avtobusne postaje
- ureditev nove fasade na zadružnem domu v Čečah
- ureditev pritličnih prostorov za druženje v zadružnem domu

KS Marno

- postavitvev »kozolčkov« za namene oglaševanja
- prenova sanitarij v domu krajanov
- menjava in nakup stavbnega pohištva
- zasaditev lovorov in maronov okrog doma krajanov

KS Dol pri Hrastniku

- izgradnja platoja, nakup in postavitvev pitnika ob igrišču na Dolu
- sanacija ceste Hafner-Klemen: postavitvev novega opornega zidu, odvodnjavanje cestnih in dreniranje zalednih voda, preplastitev ceste z asfaltom

KS Podkraj

- ureditev in sanacija doma krajanov – še vedno poteka sanacija škode po poplavih

KS Krnice - Šavna Peč

- ureditev pisarne v domu krajanov

Nadgradnja urbane opreme za udobje in varnost občanov

Na različnih lokacijah smo postavili 12 novih tipskih klopi z naslonom – devet s financiranjem KS Rudnik in dodatne tri na pobudo Občine Hrastnik. Vsako leto se trudimo, da bi bile klopi čim udobnejše za starejše občane, zato smo se odločili za klopi z naslonom. Krajevna skupnost je za klopce namenila 4.183,38 evrov, Občina Hrastnik pa 1.394,46 evrov.

Poleg tega smo na pobudo KS Rudnik na dveh lokacijah namestili označevalne trakove na stopnice, ki izboljšujejo varnost

in dostopnost za slabovidne osebe. Tako Hrastnik postaja še lepši in prijaznejši za vse nas. //OH

Obisk varuha človekovih pravic Zaščita pravic in svoboščin s poudarkom na socialni vključenosti

Občina Hrastnik je konec avgusta na delovnem obisku gostila varuha človekovih pravic RS Petra Svetino in namestnico varuha, dr. Dijano Možina Zupanc, ki sta ju sprejela župan Marko Funkl in direktorica občinske uprave Andreja Šantej.

Človekove pravice in temeljne svoboščine so pravice, ki jih spoštujemo in zagovarjamo tudi na Občini Hrastnik, tako pri pripravi razpisov in pobud kot tudi pri izvajanju dejavnosti občine, saj si nenehno prizadevamo za izboljšanje pogojev za življenje in delo vseh prebivalcev ter zaposlenih v naši občini. S tem namenom smo na občini pri vходу tudi vzpostavili »varuhov kotiček«, kjer si lahko prav vsak prebere o svojih pravicah in svoboščinah.

Zavedamo pa se tudi izzivov, s katerimi se soočajo naši občani, še posebej ranljive skupine, kot so invalidi, otroci in starejši. Občina Hrastnik je namreč demografsko med tistimi z najstarejšimi prebivalci v državi, zato je bila osrednja tema pogovora v sklopu obiska prav vprašanje enakopravnosti in zagotavljanja dostojanstva za vse naše prebivalce. Poseben poudarek je bil namenjen socialni vključenosti starejših, kjer občina že izvaja številne ukrepe za izboljšanje dostopnosti javnih površin in storitev ter se aktivno zavzema za vključevanje starejših v vse vidike družbenega življenja. Varuh človekovih pravic Peter Svetina je poudaril izjemno pomembnost združevanja vseh deležnikov v skupnosti pri reševanju težav ranljivih skupin ter vzpostavitvi učinkovitih mehanizmov za boj proti sovražnemu govoru in drugim oblikam diskriminacije. Varuh je poudaril potrebo po tem, da država prevzame bolj proaktivno vlogo pri zagotavljanju

varnosti in dostojanstva za vse prebivalce, zlasti v luči naraščajočih izzivov, kot sta socialna izključenost in sankcioniranje sovražnega govora. //OH

Reindustrializacija – študijski obisk Dunaja

V okviru projekta *ReInd-BBG* se je strokovna sodelavka z Občine Hrastnik udeležila dvodnevne srečanja s partnerji in študijskega obiska Dunaja. Dogodek, ki ga je organiziral Inštitut za krajinsko arhitekturo BOKU, je vključeval različne delavnice in predstavitve, kjer so udeleženci delili znanja, izkušnje ter dobre prakse na področju ocenjevanja in načrtovanja scenarijev za projekt reindustrializacije BBG.

Poleg predavanj in predstavitev so si reindustrializacijo ogledali tudi v praksi. Podali so se na voden ogled območja Nordbahnhof na Dunaju, kjer so lahko videli trajnostne urbane rešitve. Ogledali so si tudi Seestadt Aspern, enega največjih evropskih urbanih razvojnih projektov. Dogodek je bil poln novih vpogledov, udeleženci pa so imeli priložnost za poglobljeno razpravo in izmenjavo mnenj s strokovnjaki z različnih področij. //OH

Raška in Hrastnik – zgodba o prijateljstvu, ki traja že pol stoletja

V času občinskega praznika naše mesto tradicionalno obišče delegacija Občine Raška iz Srbije. Letos pa je bil obisk še toliko bolj poseben, saj praznujemo 50. let od podpisa listine o pobratenju med rudarskima mestoma Raško in Hrastnikom. Kot poklon prijateljstvu, ki traja že pol stoletja, so se odvijali številni dogodki – v Delavskem domu Hrastnik sta potekala predavanje in razstava o Milunki Savić, najbolj odlikovani ženski v drugi svetovni vojni, v Knjižnici Antona Sovreta Hrastnik pa se je odvil literarni večer *50 let prijateljstev med Hrastnikom in Raško*.

V septembru pa je delegacija iz Hrastnika – župan Občine Hrastnik Marko Funkl, vodja Oddelka za družbene dejavnosti in splošne zadeve Občine Hrastnik Suzana Venko in direktor Javnega zavoda za kulturo, šport, mladino in turizem Hrastnik Miha Mirt – obiskala Raško ob slavlju njihovega praznika. V sklopu obiska so si ogledali razstavo v čast 50. obletnici v galeriji Centra za kulturo Gradac z naslovom *Naj se kamen v granit spremeni*. Ob tem bi radi izpostavili dejstvo, da je prevod v slovenščino prispevala zgodovinarica, po rodu Hrastničanka, ki živi v Raški, Lucija Vasiljević. *[Opomba urednice: Njen potapis o Raški lahko preberete v rubriki Hrastničani potujejo.]* //OH

Župan Marko Funkl slovesno prižgal plamen Plazma Športnih iger mladih v Hrastniku

Maja je v Hrastniku potekal 7. Telemachov dan športa. Dogodka se je udeležilo več kot 200 otrok iz osnovnih šol, lokalnih športnih klubov in društev, ki so se zabavali s športnim udejstvovanjem v teku na 60 metrov, igri med dvema ognjema in drugih športnih aktivnostih.

Letos so Plazma Športne igre mladih praznovale 28. rojstni dan od ustanovitve v Splitu na Hrvaškem. V tem času je to postala največja športno-družabna prireditev za otroke in mladostnike v Evropi, ki od letošnjega leta poteka tudi v Sloveniji. Igre ponujajo priložnost, da se otroci in mladostniki v varnem in spodbudnem okolju srečajo s športom, učijo o pomembnosti gibanja, sodelovanja in poštene igre. Kot družbeno odgovorno podjetje se je projektu pridružil tudi Telemach, ki je glavni sponzor dogodka Telemachov dan športa, saj si oboji želijo mlade ponovno spodbuditi k zdravemu življenjskemu slogu. V projekt sta vključeni tudi podjetji Kolektor in Coca-Cola.

»Pri Telemachu že dolga leta podpiramo slovenski šport in tudi Plazma Športne igre mladih smo z veseljem podprli. Želimo si, da bi se mladi čim več ukvarjali s športom, se ob tem družili in sklepali nova prijateljstva. Prav tako me veseli, da lahko z igrami v sklopu naših družbeno odgovornih projektov naslavljamo izjemno pomembne elemente današnje družbe: zdrav življenjski slog z gibanjem in prehrano, z varno rabo interneta pa tehnologijo, ki je osnova Telemachovega delovanja. Igre so tako tudi pomemben korak k ustvarjanju družbe, ki bo bolj zdrava, srečnejša in uspešnejša,« pravi Tomislav Čizmić, predsednik uprave Telemacha Slovenija.

Vzporedno je potekal tudi dogodek Coca-Cole *Bodi del igre – Skrbimo za planet*, ki je izobraževalno naravnano in daje velik poudarek izobraževanju o trajnosti in pomembnosti pravilnega ločevanja odpadkov s ŠIM Poligonom.

Boris Mikuž, direktor Plazma Športnih iger mladih, je izjavil: »Plazma Športne igre mladih so zasnovane z vizijo povezovanja mladih s športom, kjer lahko otroci in mladostniki razvijajo svoje talente, krepijo medsebojno sodelovanje in se učijo pomembnih življenjskih vrednot. Telemachov dan športa je izjemna priložnost, da se mladi preizkusijo v različnih športnih disciplinah in hkrati spoznavajo pomen trajnostnega razvoja. Zelo me veseli, da skupaj s Telemachom in lokalnimi skupnostmi ustvarjamo okolje, kjer je vsak otrok dobrodošel, da se izrazi skozi šport in se ob tem zabava. Verjamemo, da so tovrstni dogodki ključni za spodbujanje zdravega načina življenja in trajnostnega razmišljanja med mladimi generacijami.«

Župan Marko Funkl je izrazil ponos, da lahko Hrastnik gosti ta pomemben dogodek: »Kot župan in kot človek, ki verjame v moč športa, sem izjemno ponosen, da Plazma Športne igre mladih potekajo prav v Hrastniku. Pomembno je, da že v otroštvu navdušimo mlade za šport, saj ta ne prinaša le fizične aktivnosti, temveč tudi razvija temeljne vrednote, kot so strpnost, solidarnost, prijateljstvo in pravičnost. Te vrednote so ključne za gradnjo odgovornih in aktivnih posameznikov, ki bodo v prihodnosti postali gradniki naše družbe. Hrastnik z odprtimi rokami sprejema mlade športnike in jih spodbuja, da s prijateljskim tekmovanjem prispevajo k širjenju tolerance, humanosti in spoštovanju različnosti.« //OH

Prvo energetske obarvano otroško igrišče v Hrastniku

V poletnih dneh je Občina Hrastnik naredila velik korak proti trajnostni prihodnosti z odprtjem prvega energetske obarvanega igrišča, ki je postavljeno na zunanji terasi hrastniškega bazena. Je tretje tovrstno igrišče v Sloveniji, ki je namenjeno predvsem najmlajšim, drugi dve takšni igrišči se nahajata v Mariboru in Kopru.

Igrala Lumi so prava zelena inovacija, ki združuje igro ter učenje o obnovljivih virih energije in trajnostnem razvoju. Šest energetske obarvanih igral in informativne table pomagajo otrokom na zabaven in aktiven način razumeti, kako lahko sami proizvajajo energijo in prispevajo k učinkoviti rabi. Močnejše, kot se bodo otroci gugali, močnejše bo svetica luč na igralih. To je simbol, da lahko vsak posameznik s svojimi dejanji prispeva k svetlejši prihodnosti.

Nakup igral je zagotovila družba Borzen s podpisom pogodbe o sofinanciranju družbeno odgovornega projekta Energetske obarvano otroško igrišče v občini Hrastnik v letu 2024. Hrastnik se s tem projektom ne le umešča na zemljevid trajnostnih občin, temveč tudi dokazuje, da je prihodnost v naših rokah – in rokah naših najmlajših. Otroci, ki se igrajo na teh igralih, postajajo ambasadorji trajnostne energije, saj s svojimi majhnimi koraki ustvarjajo veliko spremembo.

Vabljeni, otroci in družine, da skupaj odkrijemo čar igranja, ki ne le zabava, temveč tudi osvetljuje našo pot k bolj zeleni prihodnosti. //OH

Hrastničani smo s številčno udeležbo pokazali pravi športni duh, ki je združil generacije

Hrastnik je 12. junija doživel enega najbolj nepozabnih in navduhujočih trenutkov. Kljub dežju smo se v velikem številu zbrali na Dolu pri Hrastniku in z navdušenjem spremljali predajo slovenske olimpijske bakle, ki so jo prevzeli rokometaši. Na olimpijski poti so se jim pridružili še kolesarji, nogometaši, košarkarji in kajakaši.

Poseben trenutek je nastopil na hrastniškem stadionu, ko so zadnji krog odtekli vrhunski kajakaš, olimpijski podprvak in častni občan Peter Kauzer, evropski prvak v namiznem tenisu in častni občan, že 79-letni Edvard Vecko ter mladi športniki iz OŠ narodnega heroja Rajka Hrastnik. Dve generaciji športnikov sta dokazali – enkrat športnik, vedno športnik, ne glede na leta.

Hvala vsem hrastniškim športnikom, organizatorjem in navijačem, ki ste nas napolnili z olimpijskim duhom in ponosom na našo skupnost. Dokazali smo, da v Hrastniku gori neugasljivi plamen vztrajnosti in enotnosti. Skupaj smo močnejši.

Iskrena zahvala gre hrastniškim športnim društvom, ki so se odzvala

povabilu k sodelovanju na predaji slovenske bakle v Hrastniku – Rokometnemu klubu Dol TKI Hrastnik, Nogometnemu klubu Hrastnik, Košarkarskemu klubu Hrastnik in Kajak klubu TKI Hrastnik. Hvala tudi Javnemu zavodu za kulturo, šport, mladino in turizem – KRC Hrastnik in Olimpijskemu komiteju Slovenije za organizacijo dogodka. //OH

Na poti trajnostne mobilnosti – skupaj za boljši jutri

V tednu od 16. do 22. septembra 2024 je Hrastnik ponovno postal del evropske pobude za spodbujanje trajnostne mobilnosti. Ob 23. izvedbi evropskega tedna mobilnosti pod geslom *Udoben javni prostor – za vse* so k akciji aktivno pristopili številni javni zavodi v občini. V sodelovanju s krajani in zaposlenimi smo dokazali, da Hrastnik ni le kraj bogate zgodovine, ampak tudi skupnost, ki stremi k trajnostni prihodnosti.

Naša občina sledi ideji, da javni prostor ni le infrastrukturna potreba, temveč prostor, ki povezuje vse generacije, spodbuja aktivno preživljanje prostega časa in skrbi za okolje. Hrastniški vrtec, osnovna šola, knjižnica, glasbena šola, mladinski center ter Europe Direct Zasavje so aktivno sodelovali pri širjenju zavesti o pomenu trajnostnih oblik prevoza in urejenega javnega prostora.

Aktivnosti za najmlajše in najstarejše

OŠ narodnega heroja Rajka Hrastnik je za svoje učence pripravila tematske delavnice in izobraževalne aktivnosti, ki so poudarjale pomen hoje, kolesarjenja in uporabe javnega prevoza. Da bi spodbudili spremembo potovalnih navad, so organizirali dan, ko so vsi zaposleni in učenci prišli v šolo brez avtomobilov – peš, s kolesom ali s šolskim avtobusom. Vrtec Hrastnik je k projektu pristopil z igro in zabavnimi aktivnostmi, s poudarkom na pomenu hoje (v obliki sprehodov) ter varni uporabi skirojev in koles. Najmlajši so na kratkih izletih po okoliških ulicah odkrivali, kako prijetna in varna je lahko pot brez avtomobilov, medtem ko so njihovi vzgojitelji z zgledom krepili zavest o pomenu čistega zraka in mirnejšega okolja.

Zasavska ljudska univerza je v sklopu tednov izobraževanja za trajnostni razvoj organizirala več različnih delavnic in prav poseben kviz na temo digitalnosti in trajnostnega razvoja, v Knjižnici Antona Sovreta Hrastnik so pripravili razstavo knjig in gradiv na temo trajnostne mobilnosti, točka Europe Direct Zasavje pa je organizirala likovni natečaj na temo *Zelena prihodnost v prometu*, kjer so mladi vizualno izražali svoja videnja

izzivov in priložnosti, ki jih prinaša prehod na bolj trajnostne oblike mobilnosti. S svojimi likovnimi in fotografskimi izdelki so tako izrazili, kako si predstavljajo okolju prijaznejši promet. Na natečaj je prispelo 35 navdihujočih likovnih del.

Občina, KRC, glasbena šola, zdravstveni dom, dom starejših in komunala pa so se posluževali trajnostnih oblik mobilnosti na poti v službo in iz nje – uporabe javnega prevoza, kolesa ali pešačenja. //OH

Vzpostavljanje večnih prijateljstev

Prijateljstvo med Hrastnikom in Drogobičem

Hrastnik že vse od občinskega praznika krasi čudovit mural prijateljstva med Hrastnikom in pobratenim ukrajin-skim mestom Drogobičem. Umetnice Kristina Dragun, Viktorija Lavriv in Irina Olinik so steno transformatorske postaje na območju nekdanjih rudniških prostorov s tipičnimi elementi Hrastnika in Drogobiča poslikale v času festivala delavskega filma Kamerateat.

Skupaj gradimo mostove prijateljstva, ki bodo trajali večno. //OH

Otroci iz bloka 69

Številni so po končanem šolanju odšli, lahko bi rekel, s trebuhom za kruhom in jih na blok, ki stoji nasproti stare občine – nekoč je nosil hišno številko Hrastnik 392, danes pa Ulica 1. maja 69 –, vežejo lepi spomini iz otroštva. Pride čas, ko se generacije zamenjajo, in mnogi stanovalci blokov se v teh časih sploh ne poznajo med seboj. To za nekdanje stanovalce bloka na Ulici 1. maja 69 ne bi mogel trditi, saj se otroci – ja, kar precej let se nam je nabralo od takrat, ko smo bili otroci iz občinskega bloka – še vedno z veseljem udeležimo srečanja otrok iz bloka 69, ki ga pripravita Olga Jazbinšek in Nena Roglič. Na srečanju pred petimi leti smo si obljubili, da se bomo srečevali na dve leti, a je obljubo preprečila korona. Tako smo se 18. maja najprej srečali v središču Hrastnika in se nato odpravili na priljubljen pohodniški in rekreacijski kraj, ki mu manjka le 54 metrov, da bi imel 1000 metrov nadmorske višine – vsaj pri planinskem domu.

In vendar velja reči besedo o tem, kako to, da je bilo srečanje 18. maja in ne 25. maja – saj veste, malo nostalgije na mlade dni pa ja mora biti. Ko prideš v leta, postaneš upokojenec – v glavnem smo že vsi upokojenci in upokojenke, ti pa tako ali tako nikoli nimajo časa; če ga pa že imajo, ga znajo več kot dobro izkoristiti in poiskati najcenejšo možnost za dopustovanje, naj bo na morju, v termah ali kje drugje. In tako dogovorjeni datum, ki ima v sebi – vsaj kar se naše generacije tiče – tudi nekaj simbolike, ni prišel v poštev, saj so bili nekateri že na dopustu, če temu lahko tako rečemo.

Ob pomoči sodobnih medijskih sredstev pripraviti takšno srečanje, zbrati vse otroke, razkrojene po širni domovini in celo tujini, ni težko. Poleg tega sta organizatorki poskrbeli tudi za več kot krasno vreme, ki ga ni bilo treba posebej doplačati. In tako se je začelo naše tokratno druženje s počasnim kapljanjem posameznikov na zbirno mesto, z zvedavim pogledom – *je ta iz našega bloka ali ni* – ter prisrčnim stiskom roke in objemom tistih, ki so bili naši, blokovski otroci, začelo. Še malo logistike, kdo se pelje s kom, in že smo na poti na Kal, kamor prispemo ob dogovorjenem času. Žal je že tako, da vse le ne gre, kot si zamislijo »šefi«, in tako pred planinskim domom pademo v prvi del pogovora, tudi z zahvalo organizatorkama, ki dobita prekrasni lončnici s pripombo, da zato, da bosta več doma, ker ju bo treba

tudi negovati, in bosta lažje pripravili naslednje srečanje.

Nato malo pohitimo, da aperitiva ne zamudimo in da toplo juho na krožnike dobimo. A ne le to, tudi meso takšno in drugačno in »tenstan« krompir – da ne bo kdo rekel, da ne poznamo izraza, *pražen* je bil – ter štruklje in zelenjavo. Običajno zraven sodi še solata in tudi to prinesla mlada, brhka je deklina ter mnogim natočila rujnega je vina. Vmes pogovor nanesele je na to, koliko časa kdo v bloku bil je ter kje in kdaj. O ja, spomini takšni in drugačni so privreli na plan, a ker je to le stran, ki berejo jo resni, o vragolijah, ki počeli smo jih, pisati ne smem.

Sicer kako pak bi preživeli, saj nismo imeli niti pametnih telefonov niti računalnikov in drugih sodobnih pripomočkov, ki odžirajo spoznavanje pravega otroškega življenja. Mislim, da ni samo moje mnenje, ampak vseh otrok – kar 17 se nas je tokrat zbralo –, da smo imeli čudovito otroštvo, da smo se znali igrati tudi brez novodobnih zadev, da smo splezali na marsikatero drevo in marsikakšno »pogrunтали«. Vse zgode in nezgode, od učenja vožnje kolesa do izdelave bunkerjev in prvih zmenkov in še kaj smo tokrat prediskutirali in ugotavljali, če bi naredili zdaj kaj drugače. Zagotovo ne, smo si bili enotni, saj so bila naša otroška leta najboljša, kar pričajo tudi naša druženja. In čeprav smo se kdaj kot otroci na smrt skregali, smo to kaj hitro pozabili in se igrali naprej, kot da ni bilo nič.

Sicer pa v bloku stanujeta še dva iz generacije, ki je čudovita otroška leta preživljala v bloku in okolici na Ulici 1. maja 69. Ker bo naslednje srečanje že čez dve leti, so padali tudi predlogi – eden od njih je bil, da bi obiskali Jeleno Koprivec, ki biva na Šrilanki in se srečanja zato ni udeležila, ali pa, da se dobimo nekje na naši obali. Kam jo bomo mahnili oziroma kje se bomo srečali, napišem čez dve leti. Naj k temu dodam še dobrodelnost tokratnega srečanja, saj smo zbrali nekaj nagrad za tombolo v Domu starejših Hrastnik in jih predali Barbari iz delovne terapije, da bodo tudi oni imeli nekaj od našega srečanja. Sicer pa, kaj veš, kdaj bomo potrebovali prostor v domu.

P. S. Čeravno ne živim v Hrastniku že več kot 50 let, se imam še vedno za Hrastničana in z veseljem prelistam novičke iz mojega Hrastnika. //Drago Juteršek – Dadi

Mobilnost brez ovir

Sejemski dogodek, ki odpira vrata enakopravni mobilnosti

31. avgusta je na Dolu pri Hrastniku potekala prireditev Mobilnost brez ovir, ki jo je organiziralo Društvo za mobilnost invalidov Moja pot. Dogodek, ki se je odvijal v sončnem vremenu, je privabil številne obiskovalce, med katerimi so bili invalidi, njihovi svojci, strokovnjaki s področja mobilnosti, pa tudi širša javnost.

Sejemski dogodek je bil tudi tokrat namenjen predstavitvi najnovejših rešitev in tehnologij za izboljšanje mobilnosti gibalno oviranih oseb. Na razstavnem prostoru so se predstavili ponudniki prilagojenih vozil, trgovci novih vozil s potencialom za prilagoditve, ponudniki pripomočkov za lažje vsakdanje življenje in drugih inovacij, ki olajšujejo gibanje ter izboljšujejo kakovost življenja invalidov. Obiskovalci so imeli priložnost pobližje spoznati prilagojena vozila, se seznaniti z možnostmi predelav in pridobiti nasvete strokovnjakov.

Dogodek Mobilnost brez ovir je ponudil priložnost za druženje, izmenjavo izkušenj in pridobivanje novih znanj, kar so obiskovalci zelo cenili. Naše društvo se je z organizacijo edinega tovrstnega dogodka v Sloveniji izkazalo kot pomemben dejavnik pri ozaveščanju javnosti in podpiranju invalidov v prizadevanjih za enakopravnost in boljšo mobilnost. //Marko Kušar

Zlata poroka Viktorja in Herte Erman

20. julija 1974 sta Viktor in Herta Erman v Hrastniku stopila na skupno življenjsko pot in si obljubila zvestobo v dobrem in slabem. Ta obljuba, temelječa na iskreni ljubezni in spoštovanju, ju je spremljala čez vsa leta, vse do častitljivega jubileja – 50 let skupnega zakona.

V tem času sta skupaj doživljala radostne trenutke, obenem pa sta se soočala s preizkušnjami, ki so ju še bolj zblížale in okrepile na njuni poti. Njuna povezanost je trdna, preizkušena in plemenita ter nam vsem predstavlja zgled.

Viktor, rojen 8. februarja 1953 v delavski družini, je že od mladih let poznal vrednost trdega dela. Po izobrazbi ključavničar je s svojo prizadevnostjo in predanostjo pustil neizbrisen pečat v Steklarni Hrastnik, kjer je preživel večino svoje poklicne poti. Viktor je človek z mnogimi hobiji, od vrtnarjenja do obiskovanja bližnjih hribov, ki mu tudi v jeseni življenja dajejo notranji mir.

Herta, rojena v podobni delavski družini, je svojo strast našla v izobraževanju. S študijem zgodovine in slovenskega jezika je postala učiteljica, ki je na osnovni šoli v Hrastniku dolga leta poučevala mlade generacije. Njena predanost učenju in skrb za učence sta mnoge navdihovala. Poleg poučevanja je v prostem času vodila tudi dramski krožek in vedno skrbela za širjenje

pozitivne energije v svoji okolici.

Z rojstvom hčera Špele in Nuše sta Viktor in Herta ustvarila ljubečo družino. Danes sta vnukinji Neja in Neli svetlobni točki v njunem življenju, saj radi skupaj preživljajo čas v naravi in ustvarjajo neprecenljive spomine.

Na slavnostnem dogodku ob zlati poroki, ki sta ga izvedla podžupanja Katjuša Laznik in matičar Rok Jenko, sta Viktor in Herta z veseljem obujala spomine na skupno življenjsko pot, polno izzivov in radosti. Njuna zgodba ljubezni in predanosti je navdih za vse nas, ki smo priča njunemu izjemnemu dosežku – 50 letom zakonske sreče.

Ob tej častitljivi priložnosti jima iskreno čestitamo ter želimo še veliko zdravih in srečnih let skupnega življenja. //Rok Jenko

Življenjska pot Ivana in Ljubice Karandonov

V tokratni številki *Hrastovega lista* z veseljem praznujemo obletnico zlatoporočencev, in sicer gospoda Ivana in gospe Ljubice Karandonov, ki sta zaznamovala 50 let skupnega življenja. Njuna zgodba je polna ljubezni, vztrajnosti in neomajne podpore.

Gospod Ivan se je rodil pred 69 leti v Zaječarju v Srbiji. Njegovo otroštvo je bilo zaznamovano s težkimi časi, a mama Marija je s pogumom zapustila domovino, da bi mu zagotovila boljšo prihodnost. Z dvomesečnim dojenčkom se je preselila na Dol pri Hrastniku, kjer se je začelo novo poglavje njunega življenja.

Že v mladosti je Ivan pokazal odločnost in trdoživost. Po uspešno končani osnovni šoli se je odločil za poklic zidarja in zaposlil v takratnem SGP Hrastnik. Njegovi sodelavci se ga še danes spominjajo kot pridnega, delovnega in zanesljivega delavca. Nikoli se ni zadovoljil le s preživetjem – ob delu je nadaljeval šolanje in pridobil naziv rudarskega nadzornika. Ko je na vrata potrkala priložnost za delo v Nemčiji, se je Ivan pogumno odločil za ta korak. Ibbenbüren je postal drugi dom družine Karandonov. Kljub številnim preizkušnjam, vključno z invalidskim vozičkom, je Ivan vedno kazal izjemno moč in voljo do življenja. Z ženo Ljubico sta si ustvarila dom v obnovljeni hiši na Cesti VDV brigade, kjer preživljata jesen svojega življenja.

Tudi Ljubičina življenjska pot se je začela v Srbiji, kjer so jo naučili dragocenih vrednot. Po končanem šolanju se je zaposlila v hrastniški steklarni, kasneje pa je delala v Planinskem domu

Gore, kjer sta se z Ivanom tudi spoznala.

Z rojstvom sina Zorana in hčere Biserke so postali prava družina. Ljubica je bila vedno tista, ki je skrbela za domače ognjišče, dobra mati in zvesta žena – pravi temelj vsake družine. Njena pozitivna energija je družini prinesla veliko sreče in toplote. Uspešno je usklajevala poklicno in družinsko življenje ter bila vedno pripravljena pomagati drugim.

Danes sta ponosna stara starša vnukov, ki radi za praznike prihajajo k babici in dedku. Obred ob njunem zlatem jubileju je vodila podžupanja Katjuša Laznik skupaj z matičarjem Rokom Jenkom. Slavje je potekalo v Zasavskem Gurmanu, kjer so se zbrali družinski člani in prijatelji ter skupaj praznovali to čudovito obletnico.

Gospodu Ivanu in gospe Ljubici iskreno čestitamo ob 50-letnici skupnega življenja in jima želimo še mnogo srečnih let ob zdravju in ljubezni! //Rok Jenko

Invalidi med nami

V Hrastniku živijo ljudje, ki so pripravljeni in sposobni narediti »nekaj več« tudi za najranljivejše skupine prebivalcev, kot so invalidi. To nedvomno dokazuje tudi listina *Občina po meri invalidov*, ki jo podeljuje Zveza delovnih invalidov Slovenije in zavezuje občine prejemnice k nenehnemu sprejemanju različnih ukrepov za izboljšanje kakovosti

življenja invalidov. Občina Hrastnik je to listino – kot peta izmed vseh slovenskih občin – prejela že leta 2006. Od takrat župan občine v vsakem 4-letnem mandatnem obdobju imenuje tudi poseben organ – Svet za invalide pri Občini Hrastnik, ki pripravlja, spremlja in koordinira ukrepe za zagotavljanje čim bolj neodvisnega življenja invalidov v naši občini. V 10-članski Svet za invalide pri Občini Hrastnik za mandatno obdobje 2022–2026 smo imenovani predstavniki Občinskega sveta OH, Društva invalidov Hrastnik, Društva Sožitje – društva za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju Hrastnik, OŠ narodnega heroja Rajka Hrastnik, Doma starejših Hrastnik, Oddelka za družbene dejavnosti in splošne zadeve OH ter predstavniki javnosti, ki so se prostovoljno prijavili za članstvo v svetu.

Pomembno je, da imamo v občini organ, preko katerega lahko tudi invalidi in težje giblivi občani poročamo lokalni oblasti o svojih težavah in uspehih ter posredujemo svoje predloge za razrešitev obstoječih težav in ovir. Aktivnosti Sveta za invalide pri Občini Hrastnik lahko spremljate na spletni strani <https://www.hrastnik.si/obcina/svet-za-invalid/>.

V začetku mandata smo pripravili *Akcijski načrt za neodvisno življenje invalidov v občini Hrastnik za obdobje 2023–2026*, ki je

pripravljen skladno z najnovejšimi določili *Akcijskega programa za invalide 2022–2030* Vlade Republike Slovenije. Akcijski načrt je živ dokument, ki se vsako leto spreminja in dopolnjuje z novimi ukrepi, zato svet za invalide vsako leto sprejme letni *Operativni načrt za neodvisno življenje invalidov v občini Hrastnik* ter z njegovo realizacijo seznanja župana, občinske svetnike in širšo javnost na seji Občinskega sveta OH.

Vabim vas, da se na občinski spletni strani seznanite z načrti in izvedenimi ukrepi za izboljšanje kakovosti življenja invalidov v hrastniški dolini, člani sveta za invalide pa se bomo potrudili, da bomo v kar največji možni meri uslišali potrebe in želje invalidov ter jih skušali najbolje reševati. //Gregor Erman

Ciril Rotar iz Prapretnega prejel zahvalo predsednice republike

16. oktobra se je v predsedniški palači v Ljubljani na svečanem dogodku predsednica RS Nataša Pirc Musar s posebnim »zlatim srcem« za enkratni dosežek – plemenito dejanje zahvalila Cirilu Rotarju, ki je pogumno rešil človeško življenje.

Predsednica je podelila tudi posebno priznanje Mihi Deželaku

iz Radia 1 za izjemen prispevek k ozaveščenju o pomoči, solidarnosti in kreipitvi družbene zavesti. Kot je izpostavila, nas njuna ravnanja in človekoljubnost opominjajo, da vsak od nas lahko ustvarja pozitivne spremembe v družbi. V svojem nagovoru je poudarila: »Vajino ravnanje, tako v okviru dobrodelnosti v sodelovanju z drugimi člani skupnosti kot tudi v trenutkih, ko sta bila potrebna odločnost in pogum za reševanje človeškega življenja, nas navdihuje. Vajin zgled bo navdihoval še mnoge – prepričana sem, da tudi mlade, ki so danes tu med nami. Pokazala sta nam, kaj pomeni biti človek v najžlahtnejšem pomenu te besede. Naj bo to priznanje simbol naše, tudi moje osebne hvaležnosti

za vse, kar sta že in kar še bosta storila za druge.«

Hvala Cirilu Rotarju za odločnost, nesebičnost in požrtvovalnost pri rešitvi človeškega življenja ter čestitke za prejeto zahvalo predsednice republike Nataše Pirc Musar. //Gregor Pajić

Aktivnosti hrastniške enote CSD-ja Zasavje

Zaposlene na Centru za socialno delo Zasavje, enoti Hrastnik se aktivno vključujemo v lokalno okolje. Vsi deležniki ugotavljamo, da je potreba po sodelovanju ob nastalih situacijah nujna, kar nam kljub majhnosti dobro uspeva.

Zaposlene na CSD-ju se zavedamo, da naše delo ni le strogo zapisano, uokvirjeno, ampak veliko več. Marsikdaj nam zmanjka moči, saj pri delu tudi me naletimo na birokratske ovire, ki se nam zdijo nečloveške in nepotrebne, saj imamo pred seboj človeka, ki je potreben pomoči takoj in ne po opravljenih birokratskih zadevah.

Enota Hrastnik se aktivno povezuje s šolami in vrtci – ne samo v Hrastniku, ampak v celotnem Zasavju. V letu 2024 sta bili v sodelovanju z enoto Zagorje ob Savi izvedeni dve delavnici na temo medvrstniškega nasilja na OŠ Toneta Okrogarja v Zagorju.

V tednu otroka, ki je potekal od 7. do 11. oktobra, je enota Hrastnik izvedla tri delavnice na temo CSD se predstavi, do konca leta pa bodo strokovne delavke izvedle še štiri delavnice na OŠ NHR Hrastnik na temo spolne identitete, medosebnih odnosov, nevarnosti interneta in odnosov med vrstniki.

Sodelovali smo na Paradi učenja 2024 v izvedbi Zasavske ljudske univerze, kjer so strokovne delavke na stojnici predstavile programe, naloge in storitve centra za socialno delo, v nagradnem kvizu pa otroke in njihove starše seznanile z določenimi pravicami in informacijami.

V zadnjem obdobju zaznavamo večjo potrebo staršev pri podpori vzgoje otrok. V storitev Pomoč družini za dom je letos vključenih osem družin. Znotraj storitve pa enota Hrastnik osnovnošolskim otrokom nudi tudi učno pomoč. Otroci po pouku prihajajo na enoto, kjer jim nudimo pomoč pri domačih

CENTER ZA SOCIALNO DELO
ZASAVJE
ENOTA HRASTNIK

nalogah ter pripravi na kontrolne naloge in ustna preverjanja znanja. Da pa ni samo delo in učenje, otrokom ponudimo tudi nekaj zabave – zanje pripravimo, na primer, pustno zabavo, ob zaključku šolskega leta gredo na skupni izlet. Večja prireditel pa poteka vsako leto pred božičem, ko v sodelovanju s KRC-em Hrastnik naša enota v okviru akcije Božiček za en dan organizira praznovanje za otroke, ustvarjalne delavnice, pogostitev, skupaj z Božičkom pa razdelimo darila otrokom, ki so vključeni v akcijo.

V začetku šolskega leta 2024/2025 so na enoti v sodelovanju s pedopsihiatrinjo Katjo Kobilšek Guna začele enkrat mesečno potekati obravnave za mladostnike, pri katerih so bile prepoznane stiske in potrebujejo tovrstno pomoč. Na CSD-ju smo veseli tudi sodelovanja z Zdravstvenim domom Hrastnik v okviru Materinske šole, kjer bodočim staršem podajamo informacije, ki sovpadajo z rojstvom otroka. Poleg vseh programov za občane pa na enoti Hrastnik skrbimo tudi za dobro počutje zaposlenih, zato je bil letos izveden sklop 12 delavnic Dobro sem.

Naše naloge obsegajo široko področje, kamor spadajo tudi starejši. Poleg rednih nalog se aktivno povezujemo in sodelujemo z drugimi službami in društvi v občini – Patronažno službo ZD Hrastnik, OZRK Hrastnik, hrastniškim in dolskim društvom upokojencev ter prostovoljci programa Starejši za starejše iz obeh društev. Za sodelovanje se vsem iskreno zahvaljujemo. Za namen približanja CSD-ja občanom, ki so težje pokretni, načrtujemo prisotnost strokovne delavke na sedežu DU Hrastnik. Termine lahko preverite na društvu.

Tudi naši obiski krajevnih skupnosti skupaj s patronažno službo, prostovoljci programa Starejši za starejše, Rdečim križem in Občino Hrastnik so se izkazali za dobro sprejete in podan je bil predlog, da jih ponovimo. Obiske načrtujemo za spomladanske mesece.

Veliko naših aktivnosti ni mogoče izpeljati brez Občine Hrastnik in KRC-a Hrastnik. Hvala. //CSD

Rejništvo

Drugi dom za otroka, ki zaradi različnih okoliščin ne more živeti doma

Bi bili pripravljeni v svoj dom – poleg svojih otrok – začasno sprejeti tudi drugega otroka, ki zaradi različnih, pogosto žalostnih okoliščin ne more živeti pod okriljem svoje družine? Tovrstno dejavnost imenujemo rejništvo in jo opravljajo osebe, ki imajo zanj posebno dovoljenje. A rejnikov v zadnjem času v Sloveniji primanjkuje, zato si na centrih za socialno delo, ki spremljajo izvajanje rejništva, prizadevajo vanj pritegniti nove družine.

Namen rejništva je, da se otrokom pri osebah, ki niso njihovi starši, omogočijo zdrava rast, vzgoja, izobraževanje, skladen osebnostni razvoj ter usposobitev za samostojno življenje in delo. O namestitvi otroka v rejništvo in imenovanju rejnika odloči sodišče. Center za socialno delo nato z rejnikom sklene rejniško pogodbo, v kateri se natančneje opredeli rejniško razmerje s

pravicami in obveznostmi pogodbenih strank. Naloga centra za socialno delo je, da spremlja izvajanje rejniške dejavnosti, ves čas sodeluje z rejniško družino, otrokom in njegovo matično družino. Pri tem je pomembna naloga tudi načrtovanje prenehanja rejništva.

Vsaka oseba, ki želi postati rejnica oziroma rejnik, mora pridobiti dovoljenje za izvajanje rejniške dejavnosti. Vlogo vloži pri krajevno pristojnem centru za socialno delo, kjer pridobi tudi vse informacije. Rejnica oziroma rejnik je za posameznega otroka upravičen/a do mesečne rejnine, ki zajema oskrbnino (sredstva za materialne stroške za otroka in denarni prejemek v znesku otroškega dodatka) in plačilo dela. Poleg rejnine je lahko rejnik ob prvi namestitvi otroka v rejništvo upravičen do enkratnega

prejemka v višini denarnega prejemka za opremo novorojenca.

Rejništvo za centre za socialno delo po Sloveniji še vedno ostaja zelo dragocena in pomembna oblika varstva in vzgoje otrok, ki lahko otroku na najprijaznejši način zagotovi varnost, pripadnost in podporo takrat, ko mora zapustiti svoje domače okolje. A žal je rejništvo v krizi, saj močno primanjkuje družin, ki bi še bile pripravljene opravljati to delo.

CSD ves čas trajanja rejništva sodeluje z rejnikom tako individualno kot v okviru podpornih skupin, ki sodelujejo na posamezni enoti CSD, tudi v Zasavju.

V Sloveniji je bilo v decembru 2023 v rejništvo nameščenih 759 otrok, rejniško dejavnost pa je opravljajo 544 družin. V letu 2023 je bilo v Zasavju v rejništvu 17 otrok, od tega 14 zasavskih, pri 11 rejnikih oziroma rejnicah. V občini Hrastnik nimamo rejnikov oziroma rejniških družin. CSD Zasavje je že v letu 2023 aktivno pristopil k promociji rejništva, septembra letos pa izvedel predavanje oz. usposabljanje *Vloga rejnika v sodnem postopku* za širšo javnost in rejnike v Zasavju. Predaval je mag. Matej Čujovič,

Dolgotrajna oskrba

Avgusta 2023 je bil v Sloveniji sprejet *Zakon o dolgotrajni oskrbi*, ki smo ga oblikovali in pričakovali skoraj 20 let. Ali bo ustrezno odgovoril na vse večje potrebe dolgožive družbe, bo pokazal čas, vsekakor pa prinaša spremembe v sistem dolgotrajne oskrbe.

V skladu z zakonom se bodo do leta 2026 postopoma uvajale nederarne in denarne pravice do dolgotrajne oskrbe, pa tudi nov prispevek za dolgotrajno oskrbo, ki ga bomo plačevali zaposleni, delodajalci in upokojenci od julija 2025, ki bo poskrbel, da bo izvajanje zakona tudi finančno podprto.

Januarja 2024 je v veljavo stopilo izvajanje prve od pravic, in sicer pravice do oskrbovalca družinskega člana, ki je nadomestila institut družinskega pomočnika. Vlagatelji lahko vloge oddajajo že od 1. 12. 2023 in morajo izpolnjevati nekatere splošne pogoje, kot so zavarovanje za dolgotrajno oskrbo, prijavljeno začasno ali stalno prebivališče v Republiki Sloveniji in uvrstitev v eno od kategorij dolgotrajne oskrbe na podlagi ocenjevalne lestvice (oz. v prehodnem obdobju od 1. 1. do 31. 12. 2024 na podlagi izvedenskega mnenja invalidske komisije pri ZPIZ-u).

Oskrbovalci družinskega člana morajo biti psihofizično sposobni opravljati naloge (oceno sposobnosti opravi invalidska komisija ZPIZ-a), biti morajo družinski člani upravičenca in skupaj z njim tudi prebivati. Zapustiti morajo trg dela in ne smejo biti kaznovani zaradi kaznivih dejanj zoper življenje, telo, spolno nedotakljivost in premoženje. Oskrbovalci svoje naloge opravljajo v skladu z osebnim načrtom, pridobijo pa pravico do delnega nadomestila za izgubljeni dohodek v višini 1,2-kratnika minimalne plače v RS oz. 1,8-kratnika minimalne plače, če oskrbujejo dva družinska člana in so vključeni v obvezna socialna zavarovanja.

Postopek uveljavljanja pravice se začne z vložitvijo vloge na pristojnem centru za socialno delo. Na Centru za socialno delo Zasavje smo v mesecih od začetka izvajanja pravice prejeli 57

vrhovni sodnik. Kljub medijskemu vabilu se predavanja niso udeležili novi kandidati za rejnike.

CSD Zasavje vabi vse, ki želijo postati rejniki in opravljati rejniško dejavnost, da obiščejo krajevno pristojno enoto CSD-ja. // Barbara Berglez

novih vlog za uveljavljanje pravice do oskrbovalca družinskega člana. Za 27 vlagateljev smo postopek ugotavljanja upravičenosti že izpeljali do konca in so postali uporabniki storitve, kar pomeni, da jim družinski člani nudijo potrebno pomoč pri izvajanju osnovnih in podpornih dnevnih opravil. V začetku leta smo tudi 25 družinskim pomočnikom, ki so naloge izvajali v skladu s prejšnjo zakonodajo, spremenili status v oskrbovalce družinskega člana. V Zasavju je tako trenutno skupno 52 upravičencev do te storitve.

Z uveljavitvijo zakona smo centri za socialno delo prevzeli nove naloge, saj bodo januarja 2025 začele delovati vstopne točke za dolgotrajno oskrbo, ki bodo organizirane v okviru CSD-jev in katerih naloge bodo:

- svetovanje in informiranje glede pravic do dolgotrajne oskrbe;
- vzpostavljanje prvega stika in razvijanje odnosa;
- vodenje in odločanje v postopku ugotavljanja upravičenosti do pravic do dolgotrajne oskrbe;
- priprava načrta priporočljivih storitev;
- podpora upravičencem in svojcem;
- sodelovanje s koordinatorjem dolgotrajne oskrbe, izvajalci storitev in drugimi deležniki.

Na vstopnih točkah se bodo tako vlagale vloge za uveljavljanje vseh pravic in svetovalci za dolgotrajno oskrbo, ki bodo zaposleni na vstopni točki, bodo vodili postopek uveljavljanja pravic, ki jih prinaša *Zakon o dolgotrajni oskrbi*.

Naslednja se bo v juliju 2025 začela uvajati pravica do dolgotrajne oskrbe na domu. Izvajalci bodo uporabnikom nudili storitve na njihovih domovih. Poleg pomoči pri opravljanju osnovnih in podpornih dnevnih opravil bodo uporabnikom dolgotrajne oskrbe na domu na voljo tudi storitve zdravstvene nege, vezane na osnovna dnevna opravila, kot so spremljanje vitalnih funkcij in zdravstvenega stanja, priprava, dajanje in nadzor nad jemanjem

Teden otroka 2024: Otrok, nepopisan list

Na CSD-ju Zasavje, enoti Hrastnik posebno pozornost posvečamo otrokom in mladostnikom. Ob letošnjem tednu otroka, ki je potekal med 7. in 13. oktobrom, smo pripravili več aktivnosti. Med najpomembnejše štejemo odprtje novega otroškega kotička na enoti, saj smo se v juniju razveselili obiska najmlajših vrtčevskih otrok, ki so prispevali k njegovi poslikavi.

V tednu otroka smo nov otroški kotiček tudi odprli. Ponovno so nam priskočili na pomoč otroci Vrtca Hrastnik iz enot Levčki, Zajčki in Hobotnice. Kotiček je namenjen otrokom, da bodo lažje počakali starše, ko ti urejajo zadeve pri strokovnih delavkah. V njem so na voljo mizica, stolčki, igrače, barvice ipd.

zdravil, ter storitve za krepitev in ohranjanje samostojnosti.

Zadnje pravice, ki se bodo uvajale, bodo celodnevna dolgotrajna oskrba v instituciji, dnevna dolgotrajna oskrba in pravica v obliki denarnega prejemka. Te pravice se bodo v skladu z *Zakonom o dolgotrajni oskrbi* začele uveljavljati v decembru 2025.

Ureditev sistema dolgotrajne oskrbe v naši državi je nuja, ki jo narekujejo potrebe dolgožive družbe, sprejem in uveljavljanje zakona pa sta prva odgovora na izzive, ki nas čakajo v prihodnjih letih. //Urška Kolar

Odprtje kotička je potekalo v odličnem vzdušju in na prav slaven način, kot se za otvoritev spodobi. Vsaka skupina otrok je kotiček otvorila in bila deležna prav posebne igrive delavnice.

CSD Zasavje, enota Hrastnik se je dobro pripravila tudi za vrtčevski Jesenski živ žav, katerega izvedbo je žal preprečilo vreme.

Zahvaljujemo se Mateji, Danieli, Damjani, Metki, Mirjani, Nataliji, Rajki in Suzani za idejni projekt in izvedbo. Hvala tudi Vrtcu Hrastnik za sodelovanje. Držimo se načela *V slogi je moč!* // Mateja, Daniela, Damjana

Vzgoja in pomen petja za življenje

Petje je običajno prva glasba, ki smo je deležni, če nam starši kot otrokom prepevajo uspavanke in otroške pesmi. Človeški glas velja za najstarejše in najpopolnejše glasbilo. Obstajajo dokazi, da so že v prazgodovini svoj glas uporabljali za različne namene, ne samo za govor – npr. za oponašanje živalskih zvokov, da so privabili živali, ki so jih potem ujeli za hrano, nenazadnje pa tudi za druženje ob ognju, kjer so ob večerih prepevali.

Vendar človeškega glasu kot glasbila ni tako preprosto izuriti, kot se morda zdi na prvi pogled. Glasbilo pevca namreč niso samo glasilke, temveč celo telo. Glasilki delujeta kot struni, ki (za)nihata ob stiku z zrakom, pri čemer se zgodi fonacija – nastanek glasu. Glede na razteg po dolžini in hitrost nihanja ob pravilnem zračnem tlaku tvorita različno visoke tone. Poetično pravimo, da je petje najlepši način izdihovanja. Zato se pri pouku petja najprej naučimo pravilnega pevskega vdih in nadzorovanega izdih. To je osnova, ki pevcu odpre določen del resonančnih prostorov in vzpostavi ustrezen zračni tlak, da lahko glasilki pravilno nihata. Pevčev glas torej zveni v telesu, kar občutimo kot prijetne vibracije, predvsem v prsnem predelu in glavi.

Glas je zvok, ki ga človek proizvaja z govornimi organi. Človeški glas pa je mnogo več kot le komunikacijsko orodje. Je neločljivo povezan in pogojen z našo konstitucijo, umom in čustvenim stanjem, zato je prav vsak glas drugačen, edinstven, poseben in nenadomestljiv. Glas je naša osebna identiteta. Ne glede na

Anja Žabkar, Lea Peklar in Brigita Mlakar na zaključnem nastopu Lea Peklar

to, ali se izražamo preko govora ali petja, bodisi v vsakdanu ali na poklicni ravni, z glasom razkrivamo del sebe, raznolikost svoje osebnosti ter globino svojih misli in občutkov.

Glas je tudi glasbilo – morda celo najbolj večplastno in zapleteno od vseh. In tako kot velja pri igranju na ostala glasbila, lahko tudi glas s časom in vajo izurimo ter izboljšamo. Delo pevskega pedagoga je neke vrste odsev učenčevega dojemanja sebe skozi skupno raziskovanje njegovega glasu.

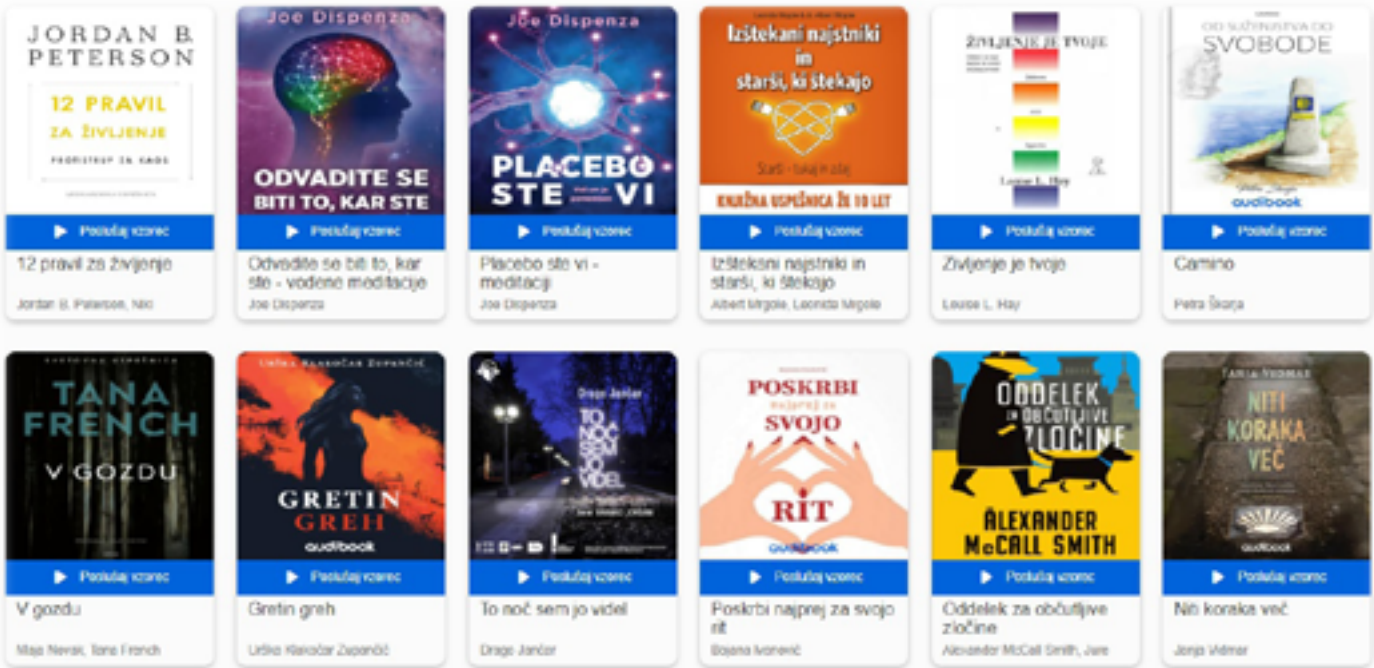
Petje je terapija. Blagodejno deluje kot zaščitni zid pred slabim razpoloženjem in depresijo. Medicinsko dokazano zmanjšuje

stres. Vse več dokazov pa kaže na še več pozitivnih psihofizičnih učinkov petja: aktivirajo se hormoni sreče, povečajo kognitivne zmogljivosti ter zmanjša fizični in psihični stres. Vzorci slin, ki so jih v eni od raziskav vzeli članom nekega pevskega zbora, so celo pokazali povečane vrednosti oksitocina, ki velja za hormon za lajšanje stresa. Petje je poleg kulturnega tudi eden najpomembnejših socialnih elementov družbe, ki povezuje ljudi v skupnosti.

Za konec pa še zanimivo spoznanje: obstaja mit, ki pravi, da vsak dojenček ob rojstvu zajoka na tonu a1. To naj bi pomenilo, da je z otrokom vse v redu in da je zdrav. A1 je tudi ton, po katerem uglašujemo glasbila v orkestru. Njegovo frekvenco 440 Hz zaznavamo kot prijetno in se ob njej ugodno počutimo. Glas je torej naš prvi življenjski impulz, najnaravnejši odziv, s katerim se že ob rojstvu uglašujemo za življenje. //Anja Žabkar

KNJIŽNICA • Vsebinsko pripravlja Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik

Kaj se posluša – zvočne knjige Audibook.si

Branje e-knjig preko platforme COBISS Ela

Poleti se je po 11 letih poslovia knjižna platforma Biblos, ki je ponujala izposajo e-knjig v slovenskih knjižnicah. Nadomestila jo je platforma COBISS Ela, ki jo je vzpostavilo Združenje slovenskih splošnih knjižnic v sodelovanju z IZUM-om Maribor in ob podpori Ministrstva za kulturo RS. Izposoja je za člane splošnih knjižnic brezplačna.

Nova platforma ponuja več kot 2.200 naslovov e-knjig različnih slovenskih založb, nabor pa se vseskozi dopolnjuje. Izbirate lahko med kriminalkami, zgodovinskimi romani, biografijami, poezijo, priročniki, mladinsko in otroško literaturo ter številnimi drugimi leposlovnimi knjigami. Naslove knjig je mogoče poiskati v iskalniku COBISS+, omogočeno pa je tudi brskanje med žanri. Uporaba je enostavna, saj si e-knjige lahko izposodite prek spletnega kataloga COBISS+ in storitve Moja knjižnica. Za izposajo potrebujete številko članske izkaznice in geslo (podatke, ki jih uporabljate tudi za spletno storitev Moja knjižnica).

Za branje je treba namestiti ustrezno bralno aplikacijo – Cantook by Aldiko za branje na tablici ali mobilnem telefonu Apple, FBReader za branje na tablici ali mobilnem telefonu Android in Thorium Reader za branje na računalniku (Windows, macOS, Linux).

Postopek izposoje:

- Poiščete želeni naslov v katalogu COBISS+ ali s klikom na ikono COBISS Ela.
- Izberete možnost »Izposodi si« in se prijavite v servis Moja knjižnica.
- S klikom na »Prenesi« naložite e-knjigo na svojo napravo.
- E-knjigo odprete v predhodno nameščeni aplikaciji (Thorium Reader, Cantook by Aldiko ali FBReader) in začnete brati.

Ključni prednosti sta, da lahko e-knjige berete na dveh napravah hkrati in si naenkrat si izposodite do 5 knjig za obdobje 21 dni, po preteku tega obdobja pa se knjige samodejno razdolžijo. Predčasna vrnitev je možna po 24 urah od prve izposoje. COBISS Ela je združljiva z bralniki, ki podpirajo Android 5.0 ali novejšo verzijo in omogočajo nalaganje aplikacij iz trgovine Google Play. To so npr. bralniki inkBOOK Focus, inkBOOK Calypso in vsi modeli Onyx BOOX. Bralnike si lahko izposodite tudi v naši knjižnici.

Lestvica najbolj branih e-knjig na platformi Cobiss Ela:

- Šifrer, Andrej: *Volkovi*
- Ferrante, Elena: *Nadležna ljubezen*
- Demšar, Avgust: *Estonia*
- Golob, Tadej: *Koma*
- Shafak, Elif: *Otok pogrešanih dreves*

Priporočamo – kaj se bere

Abulhawa, Susan:

Jutra v Dženinu

Lokacija: oddelek za odrasle, leposlovno gradivo

Zvrst: roman

Strani: 332

Leto izdaje: 2023

Založba: Mladinska knjiga

Opis: Roman na začetku opisuje skoraj idilično življenje družine Abulheja v vasi Ein Hod, kjer Palestinci sredi oljčnikov že stoletja živijo tesno povezani z zemljo. A tragedija enega ljudstva v Evropi, holokavst, povzroči tragedijo drugega, ko se na ozemlju Palestine vzpostavi nova država Izrael. Literarno delo, v katerem se mešata dokumentarnost in fikcija, nam skozi oči glavne junakinje Amal odstira življenje v begunskem taborišču. Globoka in ganljiva človeškost nas prisili, da na nov način pogledamo enega od odločilnih političnih konfliktov našega časa. Knjiga je bila uvrščena na aktualni seznam projekta *Hrastničani beremo*.

Karlovšek, Igor:

Čez modro črto

Lokacija: oddelek za mladino, leposlovno gradivo

Zvrst: roman za mladino (nad 14 let)

Strani: 239

Leto izdaje: 2024

Založba: Miš

Opis: Starša Tineta in Urške se ločujeta. Mama pričakuje, da bosta šla otroka, ki sta precej navezana en na drugega, z njo, v drug kraj, kjer jih pričakuje njen novi partner, a izkaže se, da ne bo šlo gladko. Otrok sta namreč perspektivna hokejista, ki imata v domačem kraju klub, prijatelje in sošolce in jima selitev na drug konec države prav nič ne diši, še posebej Urški ne. Po mnogih težkih odločitvah, v katere je nenazadnje vpleteno tudi sodišče, se družinska zgodba vendarle nekako razplete. Mladinski roman prepričljivo pokaže vso zahtevnost in težo sprejemanja odločitev, ki nikoli nimajo vpliva samo na posameznika, ampak na vse člane družine.

Zupančič, David:

Znanost mirnega življenja

Lokacija: oddelek za odrasle, neleposlovje za odrasle

Zvrst: psihologija, medicina

Strani: 237

Leto izdaje: 2023

Založba: Mladinska knjiga

Opis: David Zupančič je zdravnik v UKC-ju Ljubljana, avtor priljubljenega podkasta *Umetnost lenarjenja*, spletni vplivnež, svojo pisateljsko pot pa je začel z izdajo knjige *Življenje v sivi coni*, ki je nastala v času pandemije in postala prodajna uspešnica. Njegova druga knjiga, *Znanost mirnega življenja*, je pripoved o iskanju miru v hektičnem vsakdanjiku, ki temelji na avtorjevih lastnih izkušnjah in izzivih, hkrati pa ima močno znanstveno podlago, saj so nasveti podprti s citiranjem več kot 70 strokovnih raziskav. Knjiga je zasnovana poljudno, praktično in nas spodbuja k refleksiji, obenem pa nam ponuja uteho, da v boju z zahtevami sodobnega sveta vendarle nismo sami.

eMČe dan

Dan mladinskih centrov s skupno 12-urno akcijo z mladimi in za mlade

V petek, 10. oktobra, je v MCH-ju potekal eMČe dan z 12-urnim programom – od 10. do 22. ure. Akcija, ki jo je izvedla Mreža MaMa (nacionalna mreža 56 mladinskih centrov po Sloveniji) skupaj z mladinskimi centri, je tako na zemljevid družbe postavila mlade in priložnosti, ki jih mladinski centri ponujajo mladim v občini ter jim tako približajo koristi mladinskega dela.

Druženje, ustvarjalnost in skupnost so besede, ki mladinski center najbolje opišejo. Mladinski centri so prostori za mlade, v katerih se vsakodnevno odvijajo projekti in aktivnosti za mlade, ki jih soustvarjajo mladi, prostovoljci in zaposleni v mladinskih centrih. Mladi z neformalnim učenjem, druženjem s sovrstniki in ustvarjanjem pridobivajo nova dodatna znanja ter izkušnje za aktivno življenje in prihodnost.

Naš 12-urni dan smo začeli s sproščenim pogovorom ob dopoldanski kavi, nadaljevali z družabnimi igrami, namiznim nogometom ter partijo namiznega tenisa, si za malico privoščili palačinke, večer pa zaključili s filmskim večerom in kolicami. //Nina Kavzar

Zasavska industrijska dediščina skozi objektiv

Informacijska točka Europe Direct Zasavje je skupaj s Foto klubom Hrastnik ob dnevih evropske kulturne dediščine, ki so potekali med 28. 9. in 12. 10. pod geslom *Dediščina kulturnih poti, mreženja in povezav*, postavila zunanjo fotografsko razstavo *Zasavska industrijska dediščina skozi objektiv*.

Letošnja tema poudarja vlogo poti, mreženja in povezav, ki so oblikovali družbe skozi stoletja, in prav Zasavje je izjemen primer regije, kjer so industrijski objekti, rudniki in tovarne v preteklosti povezali ljudi, znanje in inovacije ter močno zaznamovali lokalno identiteto.

Na razstavi so predstavljene fotografije najpomembnejših industrijskih objektov v Zasavju, ki so čez desetletja oblikovali gospodarski in družbeni razvoj tega območja, danes pa nosijo poseben pečat preteklosti ter ohranjajo spomin na delovno in ustvarjalno dediščino lokalnih prebivalcev.

Del fotografij predstavljajo tudi marionetne lutke. Lutkovno gledališče v Hrastniku, ki so ga leta 1947 ustanovili vajenci nadaljevalne obrtne šole, predstavlja edinstven preplet kulture in industrijske dediščine Zasavja. Vajenci, vsi zaposleni pri rudniku, so sami izdelali trupe za marionetne lutke s tehničnim znanjem

Za bolj vključujočo družbo v Zasavju

Projekt Socialna aktivacija+ Zasavje, ki se izvaja v Mladinskem centru Hrastnik v sodelovanju z Zavodom Aspira iz Trbovelj, je namenjen zmanjševanju socialne izključenosti in opolnomočenju tistih, ki se soočajo z najtežjimi življenjskimi preizkušnjami v Hrastniku in Trbovljah.

Projekt, ki ga delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada plus, udeležencem pomaga razviti ključne kompetence za uspešen vstop na trg dela. Udeleženci bodo s prilagojenimi delavnicami, temelječimi na teoriji več inteligentnosti, spoznali in razvili svoje močne točke, pripravili učinkovite življenjepise ter se udeležili simulacij zaposlitvenih razgovorov. Poudarek bo tudi na osebnih in poslovnih veščinah, kot sta digitalna pismenost in poslovna komunikacija. S tem bomo socialno izključenim pomagali najti pot nazaj na trg dela ali nadaljevati izobraževanje. Če iščete priložnost za osebni in profesionalni razvoj v podporni in inovativni skupnosti, potem je projekt SA+ZASAVJE prava izbira za vas! //Iva Vidovič

Hrastkov dan

Tretja sobota v septembru je bila rezervirana za otroke in družine, saj je potekal že tretji otroški festival Hrastkov dan. Najmlajši, pa tudi malo starejši, so se lahko v Športnem parku na Logu zabavali na napihljivih igralih in v Tovarni milnih mehurčkov, udeležili cirkuških in ustvarjalnih delavnic, preizkusili na plezalni steni, prepustili poslikavi obraza, si izmenjevali otroške in mladinske knjige, za konec pa jih je razveselil še klovn Jaka. Starši so lahko v tem času uživali v koticu za starše in v miru popili kavo.

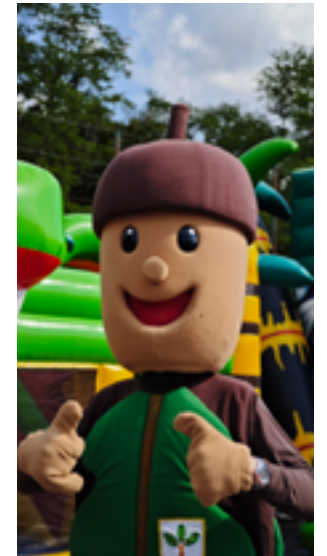
Z različnimi aktivnostmi in delavnicami so se na stojnicah predstavila številna lokalna društva in organizacije: Zmajevo luknja (Društvo za družbene aktivnosti Rast), Marionetno gledališče Jurček, Zasavski muzej Trbovlje, OŠ narodnega heroja Rajka Hrastnik, Policijska postaja Hrastnik, Prostovoljno gasilsko društvo Hrastnik, Planinsko društvo Hrastnik, TIC Hrastnik in Europe Direct Zasavje.

Uspešna zgodba brezplačnih aktivnosti za vse generacije v Hrastniku se nadaljuje

Projekt VGC Zasavje+ je eden izmed 16 slovenskih projektov, ki bodo skrbno zasledovali ključni cilj javnega razpisa – dvig kakovosti življenja opredeljenih ciljnih skupin ter preprečevanje zdrsa v socialno izključenost in revščino. Projekt, ki traja od 1. 8. 2024 do 30. 9. 2029, predstavlja osrednji prostor zbiranja v lokalnem okolju, namenjen pa je druženju, ohranjanju oziroma širjenju socialne mreže ter opolnomočenju ranljivih skupin in vseh, ki si želijo kakovostno preživljati prosti čas. Projekt bo omogočal preventivne aktivnosti, ki bodo vključevale izobraževalne, socialne, medkulturne, medgeneracijske, zdravstvene in druge vsebine. Zato vas ponovno vabimo v naše prostore in na skupna druženja. //Nina Oman

Projekt sofinancirajo Republika Slovenija, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti RS ter Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada plus. Projekt je sofinanciran iz PEKP 2021–2027, cilj politike 4: »Bolj socialna in vključujoča Evropa za izvajanje evropskega stebra socialnih pravic«, prednostna naloga 7: »Dolgotrajna oskrba in zdravje ter socialna vključenost«, specifični cilj ESO4.12: »Spodbujanje socialnega vključevanja oseb, izpostavljenih tveganju revščine ali socialni izključenosti, vključno z najbolj ogroženimi osebami in otroki«.

Hrastkov dan je prinesel veselje, smeh in druženje ter spodbudil kreativnost, športno udejstvovanje in kulturno izobraževanje med otroki. Organizatorje (Mladinski center Hrastnik, ki deluje v okviru Javnega zavoda za kulturo, šport, mladino in turizem – KRC Hrastnik) veseli, da je dogodek vsako leto zelo dobro obiskan. Sončno septembrsko soboto smo tako preživeli aktivno in razigrano ter povezali lokalno skupnost, spodbudili zdrav, aktiven način življenja in vsem obiskovalcem omogočili prijetno preživljanje prostega časa. //Nina Kavzar

Varno, ne prekarno

Junija smo v Mladinskem centru Hrastnik začeli izvajati projekt Z mladinskim delom proti prekmarnosti mladih, pilotni projekt sklopa B pod okriljem Urada RS za mladino na Ministrstvu za vzgojo in izobraževanje RS. Njegov cilj je povečati varnost mladih med 15. in 29. letom, ki so ranljiva skupina na trgu dela, in sicer z opolnomočenjem ter ozaveščanjem z znanji s področja prekmarnosti.

Mladi so ob vstopu na trg dela bolj podvrženi prekmarnim oblikam dela kot druge starostne skupine. Po večini niso ustrezno seznanjeni s problemom prekmarnosti niti z delavskimi in socialnimi pravicami, saj teh vsebin splošno oz. formalno izobraževanje v osnovi ne pokriva. Mladi zato potrebujejo ustrezno podporno okolje, ki jih lahko opremi z znanji z navedenih področij ter jim nudi podporo tako pri soočanju s preprekami prekmarnosti in prekmarnih oblik zaposlitev kot tudi pri iskanju izhoda iz prekmarnosti. Sredstva za izvajanje projekta so zagotovljena v okviru Programa evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027 v Sloveniji. //Iva Vidovič

Prvi šolski dan

plesom in dramatizacijo prikazali čarobnost šolskega življenja. Starše sta s toplimi besedami pozdravila tudi gospa ravnateljica Polona Dolanc in župan Marko Funkl.

Prvi šolski dan je še posebej poln pričakovanj in novih izkušenj za naše najmlajše, ki prvič vstopajo v šolske klopi, ter seveda tudi za njihove starše.

2. september se je začel s toplim sprejemom prvošolcev in njihovih staršev pred šolo, na šolskem igrišču. Učiteljice in nekateri starejši učenci so za prvošolce pripravili zanimiv in zabaven kulturni program, kjer so s

Po kulturnem programu smo prvošolčke in njihove starše povabili v šolo. Prvošolčki so s skokom čez vrstico simbolično vstopili skozi šolska vrata, starši pa so jih z navdušenjem spremljali. Otroke je pozdravila tudi maskota Hrastko, ki jim je podelil rumene rutice. Nato smo skupaj odšli do naše učilnice. Starši so počakali, da so njihovi otroci vstopili v učilnico, jim pomahali in odšli.

Za prvošolčke pa se je začel prvi šolski dan. Vsak učenec je poiskal svojo klop, kjer ga je pričakalo tudi manjše darilo. Z igrami smo se spoznali, si privoščili okusno in zdravo malico ter se poigrali v naši igralnici. Prvi šolski dan je minil v objemu veselja, zabave in novih pričakovanj.

Ta dan je bil le začetek dolge poti učenja, odkrivanja in osebnega razvoja. Občutki radosti, strahu in navdušenja so del te izkušnje. S podporo učiteljev in staršev so prvošolci že začeli raziskovati svet znanja, se učiti novih veščin in sklepati nova prijateljstva. //Andreja Slapšak

Prvošolčki poročajo

Bil je s soncem obarvan ponedeljek, 2. september, ko so prvošolčki pogumno prikorakali pred šolo. S torbami in velikimi očmi. Starejši učenci, stari mački hrastniške in dolske šole, so jim pripravili zanimive plesne in poetično obarvane točke, med katere so učiteljice vpletle hudomušno igro. Pa gospod župan, policist in gospa ravnateljica so tudi povedali nekaj sila modrih besed. Hrastko jim je podelili še rutice, potem pa je prišel trenutek, ko so pogumno preskočili vrstico in prvič vstopili v šolo kot »ta veliki« šolarji. Komaj dva meseca sta minila, pa vedo že marsikaj!

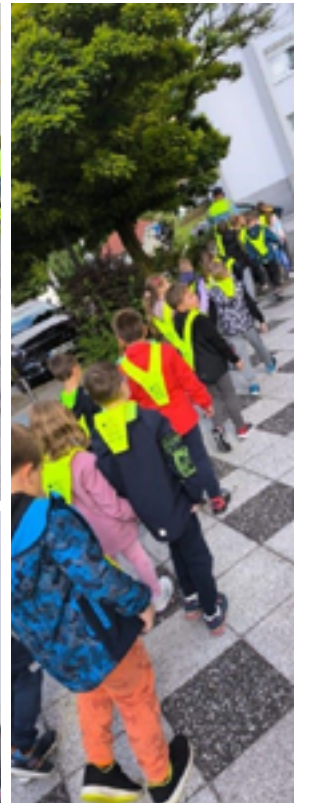
Darilo

Prvi šolski dan je bil za vse nekaj posebnega. Seveda pa ne moremo mimo darila, ki so ga prejeli vsi prvošolčki. Občina Hrastnik je poskrbela, da bodo tudi najbolj muhasti deževni dnevi nadvse zanimivi – podarila jim je namreč pelerine. Učenci so komaj čakali, da začne deževati in da se rekreativni odmori spremenijo v skakanje po največjih lužah. Čeprav nekatere pelerina ovira pri tekanju, kaj hitro pozabijo na vse težave, ko je čas, da se odpravimo ven z njimi, saj pravijo, da so kul, »ker se ne morš prehladit in niso mokri, ku dž pada«. Mislim, da slika pove, kako zelo uživajo v dežju.

Obisk policista

V septembru nas je obiskal gospod policist. Odpeljal nas je na sprehod po Hrastniku. Ponovili smo pravila varne hoje in varnega prečkanja ceste. Da smo na cesti tudi dobro vidni, smo si okoli vratu nadeli rutico. Ker smo že dovolj veliki, je vsak sam prečkal cesto in vsem nam je uspelo več kot odlično! Vsi smo si zapomnili, da moramo najprej pogledati LEVO, nato DESNO in nato še enkrat LEVO. 😊

Kaj je šola?

- »Da učitelce učijo otroke.« Daris, 1. a
- »Lhka se igramo skup, ampak ko rečejo tik tak, rake v zrak, se mormo ustavt.« Nik, 1. b
- »Šola je, da se učimo, da poslušamo učiteljico, tut da neki ustvarjamo.« Zein, 1. a
- »Da greš v njo. Tam se igram, jem, knjige gledam, rišem, sestavljam.« Azra, 1. b
- »Razred. To je tam, ko so vse igrače.« Ula, 1. b

Zakaj hodimo v šolo?

- »Da se lhka učimo. Pa še, da lhka mam domače naloge, da pišemo, da se naučimo čitat [brat]. Pa ne smeš govorit grde besede in lagat.« Daris, 1. a
- »Da se učiš pa znaš brat.« Tibor, 1. b
- »D se lhka učimo, igramo, da poslušamo.« Maja Ž. L., 1. a
- »Zato, ker sem pridna in se lhka igram s prijatelji.« Ronja, 1. b

Kaj ti je v šoli najbolj všeč?

- »V šoli mi je najbolj všeč, ko delamo v delovne zvezke.« Anabel, 1. a
- »Ko se z Oskarjem pa Marcelom igram.« Kevin Oskar, 1. a
- »Ku gremo na tamau štađion.« Tarik, 1. a
- »Ko gremo v telovadnico pa vn.« Ian, 1. a

Kdo je ravnateljica?

- »Gospa ravnateljica je una, ko je tam, ko je najbolj glavna. Če pozvoniš, se ona oglasi.« Ian, 1. a
- »Najbolj glavna učiteljica.« Maša, 1. b
- Zakaj imamo šolske torbe?
- »Zato, da prnesemo zvezke, peresnco pa mapo, pa če smo kej žejni.« Anabel, 1. a
- »Ker rabim met noter knjige, peresnico in vodo.« Milica, 1. b
- »Zato, da vanjo devam stvari.« Jakob, 1. b
- »Zato, da lhka damo not peresnce pa flaše. Pa zvezke.« Maja Ž. L., 1. a

Mesec skupnega branja na naši šoli

»Če želiš priti daleč v življenju, moraš prebrati veliko knjig.« Roald Dahl

September je vsako leto mesec skupnega branja, ki ga pridno zaznamujemo tudi na naši šoli. Vsak učitelj to počne drugače, na svoj način, a vsi z istim ciljem – da bi naši učenci vzljubili knjige in branje ter zrastle v pridne bralce. Naj vam nanizamo le nekaj dejavnosti, ki smo jih izvedli.

Učenci na predmetni stopnji dolske podružnice so obiskali šolsko knjižnico, kjer jim je knjižničarka na kratko predstavila mesec skupnega branja, nato pa si je vsak učenec izbral knjigo, ki jo je vsak dan prinesel v šolo, učitelji pa smo učencem po svoji presoji odstopili nekaj minut ure, da so brali izbrane knjige. Pri pouku slovenščine bodo to nadaljevali celo šolsko leto. Vsak učenec je

pri slovenščini prejel knjižno kazalko, ki jo uporablja med branjem.

V Hrastniku se je začela nova sezona knjižnega kviza, ki je tokrat namenjena Guinnessovi knjigi rekordov, učiteljica slovenščine pa je z učenci brala knjigo za domače branje in ga tako poskusila približati učencem.

V 3. d razredu so vsak dan brali po eno zgodbo iz starejše izdaje knjige *Banton za atroke* (S. in E. Ružič), ki temelji na obnašanju v vseh delih dneva, med prijatelji, spoštovanju družinskih pravil, bantonu pri jedi, pa še kaj bi se našlo.

Učenci so redno obiskovali knjižnico, kar bodo počeli tudi v prihodnje. //Maja Klep

Športni tabor – Tončkov dom na Lisci

Proti koncu avgusta so se učenci 1.–4. razreda skupaj s spremljevalkami z avtobusom odpravili na Lisco. Tam so v treh dneh uživali v postavljanju bivakov v gozdu, pripravi in postavitvi kurišča, na katerem so si zvečer spekli hrenovke in kruhke, igranju nogometa, pohodu na Malo Lisco, nočnem pohodu z lučkami in opazovanju živali, uspešno opravljeni orientaciji po opisani poti, spoznali so se z lokostrelstvom in streljali z lokom, uživali v pevsko-glasbeni delavnici, športnih igrah ... Vsaka soba pa je tudi na vesel, zabaven in inovativen način izvedla svojo predstavitev sobe. Tretji dan smo vsi zadovoljni ter polni novih dogodivščin in lepih spominov tabor uspešno zaključili.

Spremljevalki sva enotnega mnenja, da so se udeleženci tabora med seboj zelo povezali, sodelovali in postali super ekipa. Bili so samostojni, posebna pohvala pa gre tistim, ki so noči prvič uspešno preživeli brez staršev. Zahvaljujemo se tudi oskrbnikom doma Tomažu in Jerneju, saj sta poskrbela, da so bili naši trebuščki siti in pripravljeni za vse naše aktivnosti. //Mateja Izgoršek, Špela Margan

Simbioza skupnosti

V Vrtcu Hrastnik že vrsto let spodbujamo medgeneracijsko sodelovanje. Strokovne delavke smo se letos 1. junija udeležile slavnostne prireditve Simbioze skupnosti v Mozirskem gaju, kjer smo prejele pohvalo in priznanje za 5 let sodelovanja v Simbiozi skupnosti – tj. skupno ime za sodelovanje v različnih projektih, ki podpirajo medgeneracijsko sodelovanje, prostovoljstvo in vseživljenjsko učenje.

V vrtcu se trudimo organizirati čim več projektov in dejavnosti, v katere vključujemo starejše generacije. Z otroki večkrat obiščemo stanovalce Doma starejših Hrastnik, jim pripravimo nastop, izdelamo zanje manjša presenečenja ter jim tako popestrimo in polepšamo kakšen dan. Medse pogosto povabimo babice in dedke – spremljajo nas na sprehodih, izletih, z nami ustvarjajo, pečejo kruh in piškote, nas naučijo kakšne pesmi, nam pokažejo že pozabljene igre ali pa preberejo pravljico. Povabimo jih tudi na različne prireditve. Letos so z nami tekli na množičnem teku otrok, ki ga organizira Atletska zveza Slovenije. Posebej pa smo v vrtcu zaznamovali tudi mednarodni dan starejših, ki je potekal 1. oktobra.

Pomembno je, da ne pozabimo, da so starejši dragoceni del naše družbe. Da ne pozabimo, koliko izkušenj, znanja in modrosti, ki so jih pridobili skozi življenje, nosijo v sebi in nam jih lahko predajo. Vsega tega se v Vrtcu Hrastnik zavedamo, zato se bomo še naprej trudili in se čim več medgeneracijsko povezovali. //Sanja Funkel

IKT in poučevanje na prostem

Med prvomajskimi počitnicami sem se v okviru Vrtca Hrastnik udeležila izobraževanja, ki ga je organizirala Teacher Academy na temo uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) in poučevanja na prostem. Cilj seminarja je bil združiti teoretično znanje in praktične veščine, ki učiteljem omogočajo inovativno poučevanje zunaj tradicionalne učilnice.

Seminar je trajal pet dni in je bil sestavljen iz različnih delavnic in predavanj. Prvi dan je bil posvečen uvodu v orodja IKT in kako jih učinkovito uporabiti pri poučevanju, naslednji dnevi pa so bili osredotočeni na praktične delavnice, ki so potekale na različnih lokacijah na prostem v Splitu. Seminar mi je omogočil, da sem razširila svoje znanje o IKT in se naučila, kako tehnologijo integrirati v pouk na prostem. Spoznala sem tudi različne metode za vključevanje učencev z uporabo interaktivnih in praktičnih nastopov. Ta pristop ne samo da povečuje zanimanje učencev, ampak tudi izboljšuje njihovo zavzetost in razumevanje učne snovi. Čeprav je bilo izobraževanje koristno za razumevanje in integracijo IKT v poučevanje, pa so na seminarju prav tako poudarili, da je prekomerna raba teh tehnologij lahko neprimerna, zlasti za otroke v predšolskem obdobju. Razpravljali smo o pomembnosti uravnoteženja tehnologije z aktivnostmi, ki spodbujajo neposredno izkušnjo in medosebno interakcijo, kar je ključno za celostni razvoj otrok. //Mateja Gabrijel

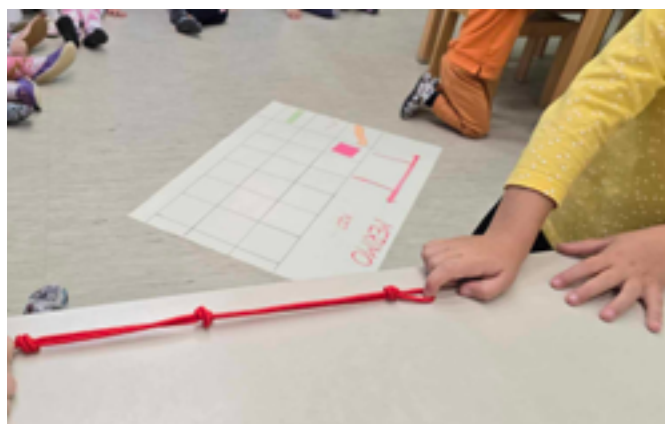
Kako merijo Metuljčki?

Ali vas zanima, kako merimo mi, ki še ne poznamo števil? Po svoje. 3–4-letniki šele pridobivajo raznovrstne izkušnje. In kako je to najlažje oz. najbližje njihovem razumevanju? Konkretno – z gibanjem in neposredno aktivnostjo.

Z zastavljenimi cilji na področju gibanja – razvijanjem koordinacije, razvijanjem motorike in fine motorike, iskanjem lastne poti pri reševanju problema – smo vzporedno sledili matematičnim ciljem: razvijanju miselnih operacij, ki so osnova za seštevanje in odštevanje, uporabljanju imen za števila, spoznavanju grafičnih prikazov, oblikovanja in odčitavanja itd. Hkrati smo v medpodročnih povezavah sledili ciljem na področju družbe: spoznavanju pomena medsebojnega sodelovanja, razvijanju sposobnosti in načinov za vzpostavljanje, vzdrževanje in uživanje v odnosih z enim ali več otroki, kar vključuje reševanje problemov, pogajanje, dogovarjanje, razumevanje, menjavanje vlog itd.

September je mesec uvajanja, druženja, medsebojnega spoznavanja, spoznavanja prostorov, osebjia in pravil v oddelku. Z različnimi igrami smo iskali podobnosti in razlike, se razvrščali v skupine glede na različne lastnosti, se tehtali in merili. Zgodba *Brundo na gugalnici* je otroke spodbudila k razmišljanju, zakaj se gugalnica ni prevesila na drugo stran. Ob igri z namizno tehcnico so ob njenem prevešanju preizkušali in primerjali težo različnih predmetov, s prineseno gugalnico v igralnico in igro na njej pa so se otroci zabavali ob giganju in primerjanju lastne teže.

Merjenje so spoznavali z merilnimi in improviziranimi sredstvi. Uradno se temu reče merjenje z nestandardnimi enotami. Tu so se kazale veščine in primanjkljaji v spretnostih ravnanja s pripomočki. Merili so mizo, omaro idr., za merjenje pa uporabljali šal, trak, vrstico, palčico, pas ... Naučili so se, da je pomoč vrstnika še

kako dobrodošla, da poprime na drugi strani in je tako dejavnost lažje izvedljiva. Prav vsi so se aktivno zvrstili v delu dejavnosti in prispevali k skupnemu rezultatu, ki so se ga učili zapisati in tudi prebrati. K razstavljenemu plakatu se dnevno vračajo in »berejo« rezultate eden drugemu, kar je tudi namen tovrstnih aktivnosti in hkrati njihova evalvacija.

Baje je vse to matematika? Če je res tako, potem zna biti ta veda še silno zabavna! //Maja Petan Majcen

Zaključeno 1. programsko obdobje akreditacije Erasmus+

V Vrtcu Hrastnik smo pod taktirko tedanje ravnateljice Mojce Perić leta 2023 prejeli Erasmus akreditacijo za obdobje 2023–2027. V prijavnici smo si zadali pet ciljev, ki nam bodo pomagali krepiti naše kompetence in dvignili raven našega dela. Za prvo programsko obdobje smo si zadali cilj poslati štiri strokovne delavce na izobraževanje oz. seminar v tujini in štiri strokovne delavce na sledenje na delovnem mestu v vrtcu v tujini. Za prvo programsko obdobje smo dobili odobrenih 18.230 evrov sredstev. Cilj smo v prvem programskem obdobju presegli, saj smo za dodeljena sredstva na izobraževanje oz. seminar v tujini

poslali zadane štiri strokovne delavce, na sledenje na delovnem mestu v vrtcu v tujini pa kar sedem strokovnih delavcev. Realizacija in evalvacija po zaključenem prvem programskem obdobju sta pokazali, da smo bili pri črpanju sredstev uspešni – izmenjave strokovnih delavcev smo načrtovali skrbno, varčno in kljub temu sledili ciljem, ki smo si jih v prijavnici zadali.

Kot že omenjeno, smo na izobraževanje oz. seminar v tujini poslali štiri strokovne delavke, ki so obiskale tri različne seminarje. Seminarji so potekali v Pragi (Češka), Splitu (Hrvaška) in na Madeiri (Portugalska), vsi trije v angleškem jeziku, njihovi naslovi

pa so bili: *New ways to teach STEM and ICT for teachers (children 4–8 years)*, *ICT and outdoor teaching and learning in Digital literacy for teachers: Navigating ICT*.

Sledenja na delovnem mestu se je v prvem programskem obdobju udeležilo sedem strokovnih delavk. Januarja so tri obiskale Talin (Estonija), kjer so pet dni spremljale delo strokovnih delavcev v vrtcu Tallinna Arbu Lasteaed, marca pa so se štiri odpravile v Cártamo pri Malagi (Španija), kjer so štiri dni spremljale delo strokovnih delavcev v vrtcu CEIP Cano Cartamón. Obe sledenji na delovnem mestu sta se osredotočali na cilja, povezana z IKT in gibanjem otrok.

V septembru smo oddali poročilo za zaključeno prvo obdobje

Erasmus+ akreditacija Digital literacy for teacher: Navigating ICT

Aprila sem se odpravila na pot proti otoku večne pomladi – Madeiri. Na seminarju smo bili skupaj še z drugimi učečimi se iz Poljske, Španije, Slovenije in Latvije. Izobraževanje nas je opremilo z znanjem in veščinami za integracijo informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) ter učinkovito uporabo digitalnih orodij, zase in v skupini. V današnjem hitro razvijajočem se digitalnem svetu pomeni integracija tehnologije v vzgojno-izobraževalni proces »revolucija« izkušnje učečih se ter pripravo otrok, učencev in študentov na prihodnost.

Raziskovali smo pomen IKT v vzgoji in izobraževanju ter kakšne so prednosti, ki nam jih ponuja. Pridobili smo praktične izkušnje za ustvarjanje privlačnega in prilagojenega izkustvenega učenja z digitalnimi orodji ter spoznali, da sta sodelovanje in komunikacija ključni veščini v digitalni dobi. Naučili smo se ovrednotiti vpliv integracije IKT v vse pore našega življenja, tako profesionalnega kot tudi zasebnega. Pregledali smo tudi formativne in sumativne strategije ocenjevanja s pomočjo digitalnih orodij.

Izobraževanje mi je prineslo znanje za sprejemanje IKT in digitalnih orodij kot transformativnih elementov na moji profesionalni poti. S tem bom prenašala znanje, veščine in samozavest za ustvarjanje privlačnega in vključujočega učnega prostora, ki spodbuja kritično mišljenje, sodelovanje in ustvarjalnost, na naslednje generacije. S pridobljenim znanjem bom sama pogostejše

akreditacije, na rezultate še čakamo. Spomladi pa smo morali že oddati načrt za drugo programsko obdobje. Za cilj drugega programskega obdobja smo si zadali, da bomo na izobraževanje oz. seminar v tujini poslali dva strokovna delavca in na sledenje na delovnem mestu v vrtcu v tujini prav tako dva strokovna delavca. Za drugo programsko obdobje smo prejeli odobrenih 9.418 evrov.

Veselimo se novih izkušenj, novih znanj ter novih sodelovanj z vrtci in strokovnjaki v tujini. //Dunja Volavšek

posegla po različnih orodjih, ki so nam bila podana in podrobno prikazana. Naj jih omenim samo nekaj: Pixton, Mentimeter, Kialo, Avatar, Genially, Podcastle, BBC Sound Effects, Pixabay, Padlet, Canva, Picker, Flip, CapCut, Ezgif, Remove.bg, Woclap, Chroma Key, Book Creator, Quizizz, SchoolAI, Gimkit, MagicSchool AI itd.

Strokovni delavci lahko po svojih željah in motivih za delo v oddelkih zgoraj navedena orodja in portale poljubno vključujejo v svoje strokovno delo in pedagoško prakso. Tudi ozaveščanje o koristnosti računalniškega opismenjevanja, ekološki ozaveščenosti v povezavi z računalniškim opismenjevanjem in odpravi prekomerne papirologije je del tega izobraževanja. Na tej točki naj omenim, da so s tem vsi otroci, posebej tisti z manj priložnostmi, deležni nadstandardnih storitev, ki jih ponuja vrtec, ter da se tako učijo varne in smiselne uporabe IKT z vidika lastnega napredka.

Vsekakor bom novo pridobljeno znanje delila in prikazala na aktivih svetovalnega dela, na pedagoških dnevih ipd. Seminar je ponudil neprecenljivo izkušnjo mednarodnega sodelovanja, možnost izboljšanja znanja tujega jezika in digitalnih kompetenc ter inovativno priložnost za strokovni razvoj in ustvarjanje sodobnejšega, bolj dinamičnega strokovnega okolja v organizaciji. // Petra Kačičnik Škof

Zelena luč za drugi projekt energetske zadruga

Po šoli skupnostna sončna elektrarna še na zdravstvenem domu

Občanke in občani bodo prek Energetske zadruga Zeleni Hrastnik ponovno dobili priložnost, da se vključijo v energetska skupnost, postanejo proizvajalci in se oskrbujejo z električno energijo s pomočjo sonca. Drugi projekt zadruga, ki ga bo izpeljala v sodelovanju z Občino Hrastnik, bo postavitev skupnostne sončne elektrarne s kapaciteto 100 kW na strehi hrastniškega zdravstvenega doma.

V nastajajočo energetska skupnost se bodo lahko vključili odjemalci električne energije, ki so priključeni na isto transformatorsko postajo kot Zdravstveni dom Hrastnik, tj. TP Roš. Okvirno gre za naslove Novi dom 7-66, postavitev ter priklop SE pa sta predvidena do konca letošnjega leta.

Električna energija, ki jo bo sončna elektrarna proizvajala, se bo po principu neto meritev odštevala od porabljene energije odjemalcev, ki bodo poleg ZD Hrastnik vključeni v projekt. To se bo sodelujočim pri projektu poznalo pri stroških električne energije. Poleg finančnega prihranka pa je velika prednost tudi neposreden nadzor nad proizvodnjo in porabo energije, kar pomeni manjšo odvisnost od zunanjih dobaviteljev in nihanj cen na energetskih trgih.

Projekt ima tudi pomembno družbeno vrednost, saj kaže, kako lahko lokalne skupnosti prevzamejo pobudo in aktivno prispevajo k reševanju globalnih izzivov. Poleg ekonomskih ima namreč skupnostna samooskrba z obnovljivimi viri tudi okoljske prednosti in s prihrankom izpustov CO2 prispeva k razoglivenju. Upamo, da bo nova sončna elektrarna pripomogla tudi k ozaveščanju o pomenu obnovljivih virov energije in trajnostnih praks med občani.

Prvi korak za vstop v energetska skupnost ZD Hrastnik bo tako kot v primeru Sončne šole Hrastnik – SE na OŠ narodnega heroja Rajka – včlanitev v Energetska zadruga Zeleni Hrastnik. V zadruga se lahko kadarkoli včlani fizična ali pravna oseba, o sprejemu v članstvo pa odloča odbor zadruga. Za včlanitev je treba vplačati obvezni delež, ki za fizične osebe znaša 100 evrov. //OH

Za dodatne informacije smo vedno dosegljivi na e-naslovu **zadruga@zeleni-hrastnik.si**.

Kontaktne osebe za novi projekt pa sta tudi:

Božidar Roglič, Občina Hrastnik,
03 56 54 362, bozidar.roglic@hrastnik.si

Barbara Kvac, Focus, društvo za sonaraven razvoj,
059 071 325, barbara@focus.si

Skrb za naravo je skrb za našo skupnost – pravilno odlagajmo odpadke!

Urejena skupnost je znana tudi po svoji čistoči, urejenosti in skrbi za okolje. To so vrednote, ki jih skupaj negujemo in prenašamo na naslednje generacije.

V zadnjem času pa v Hrastniku opažamo povečano število nepravilnih odlaganj odpadkov, kar lahko pomeni resno nevarnost za številne živali (zapletanje in zaužitje), ima negativni vpliv na zdravje ljudi in neoporečnost našega okolja ter hkrati kazi videz in prvi vtis našega kraja.

Da bi ohranili naše mesto takšno, kot si ga zaslužimo, vas ponovno pozivamo, da dosledno upoštevate navodila za pravilno ločevanje in odlaganje odpadkov. Komunala Hrastnik d.o.o. je v te namene pripravila vodnik za pravilno odlaganje odpadkov, ki je dostopen na njihovi spletni strani pod razdelkom *Dejavnosti*. Vodnik vam bo pomagal razjasniti, kateri odpadki sodijo v kateri zabojnik in kako pravilno ravnati z različnimi vrstami odpadkov. V želji, da bi skupaj ustvarili čistejšo in bolj urejeno okolje, vas prosimo, da ga pozorno preberete in upoštevate pri vsakodnevem ravnanju z odpadki. Vsaka vaša skrbnost pri ločevanju odpadkov pomeni korak naprej k ohranjanju narave, ki nas obdaja.

Hkrati želimo izpostaviti *enega izmed* primerov nepravilnega odlaganja odpadkov, ki je bil fotografiran v zadnjem mesecu v občini Hrastnik. Takšni prizori niso le estetsko moteči, ampak kažejo tudi na potrebo po večji ozaveščenosti naših občanov. Še enkrat pa naj vas spomnimo, da kosovne odpadke Komunala Hrastnik d.o.o. pobira vsak prvi ponedeljek v mesecu, zato vas prosimo, da to upoštevate.

Naša odgovornost je ključna za čisto in urejeno okolje, v katerem živimo in ga soustvarjamo. //OH

21. Sovretov pohod

Sobotno jutro 5. oktobra je bilo nekoliko turobno in oblačno, vendar so se številni pohodniki kljub temu izpred železniške postaje v Hrastniku in dvorane Dolanka na Dolu odpravili na pohod v Šavno Peč, s katerim že 21 let vsako prvo soboto v oktobru zaznamujemo spomin na rojaka, filologa in prevajalca, Antona Sovreta.

V Šavni Peči je potekal kratek kulturni program, ki ga je povezovala Irena Senčar, nastopale pa so hrastniške mažorete ter učenki Glasbene šole Hrastnik Eva Pavšek in Lara Durnik.

Slavnostni govornik je bil Jernej Županič, pisatelj, filozof, prevajalec in prejemnik Sovretove nagrade za leto 2023. *Govornik je dovolil objavo govora, zato ga v celoti objavljamo spodaj (op. ur.).*

Najvztrajnejšim pohodnikom, ki ohranjajo spomin na Antona Sovreta, vsako leto podelimo priznanja. Letos so jih za petkratno udeležbo na pohodu prejele Jožica Štrajhar, Barbara Oplotnik in Ivanka Križnik, za 20-kratno udeležbo pa Jožica Dovjak in Jože Dovjak. Priznanja je podelila Fanči Moljk, ena izmed pobudnic Sovretovega pohoda.

Ker spomin na Antona Sovreta ohranjamo z vsakoletnim Sovretovim pohodom, so si bili udeleženci enotni, da se naslednje leto zopet srečamo in zaznamujemo 140 let od rojstva našega rojaka. //Lilijana Oplotnik

Govor letošnjega Sovretovega nagrajenca

Spoštovane, spoštovani,

najprej bi se rad najlepše zahvalil za vabilo na Sovretov pohod po teh čudovitih krajih. Letos sem tu prvič – doslej se nisem kaj dosti udeleževal prevajalskih dogodkov, za kar mi je lahko zdaj samo žal; pa tudi pohodništvo resneje odkrivam šele zadnjih nekaj let.

Govor ob taki priložnosti bi moral biti najbrž tako ali drugače navdihujoč, takšen, da bi poslušalce motiviral k pozitivni spremembi v življenju ali po drugi strani opozoril na ta ali oni družbeni problem in pozval k njegovi rešitvi.

Ker po naravi nisem kdo ve kakšen optimist in ne znam navdihovati in ker se mi to ne zdi prilika za problematiziranje, čeravno nam problemov – tudi takšnih, o katerih ne bi bil nepristojen govoriti – ne manjka, bom namesto tega navrgel zgolj par – najverjetneje preočitenih – opazk; niti ne toliko konkretno o Antonu Sovretu, o katerem številni prisotni gotovo veste mnogo več od mene, kot o velikanih slovenske in širše misli nasploh.

Življenje večinoma živimo do neke mere avtomatično, kot bi bili na avtopilotu. S tem ni nič narobe, tako pač je – razmišljanje utruja in človek ne more biti ves čas utrujen in mnoge situacije so takšne, da globokega razmišljanja od nas pač ne zahtevajo, zato se raje šparamo za priložnosti, ko je to bolj nujno. Življenje tako živimo obkroženi s predmeti in ljudmi in idejami, ki jih jemljemo kot samoumevne. Kot namreč pravi Heidegger, če si ga lahko na tem mestu drznem parafrazirati, ne da bi bil v zadnjih dvajsetih letih odprl kakšno njegovo knjigo: dokler orodje, na primer kladivo, deluje, kot je treba, ga sploh ne opazimo, temveč ga zgolj

uporabljamo – zares ga zagledamo šele tedaj, ko se pokvari. In kot je samoumevno kladivo in so samoumevne reči okrog nas, avtomobili, ki jih vozimo, in hiše, v katerih bivamo, tako kot samoumevno jemljemo domala vse, kar vemo. Saj veste – »splošna izobrazba« je vse tisto, kar po takem ali drugačnem naključju vem točno jaz.

Zato je dobro, da se včasih, ob dogodkih, kakršen je današnji, opomnimo na drugo plat vsega tega. Stvari se niso vzele od nikoder, niso nastale same od sebe, temveč jih je nekdo izdelal. Ideje, konec koncev vse, kar vemo, se niso pojavile iz nič, temveč so sad dolgoletnega trdega dela nepreštevnih izjemnih posameznikov. Če torej dandanes »vemo«, kdo smo – da recimo pripadamo družbi, ki temelji na krščanstvu in grško-rimski antiki –, tega ne vemo kar tako samo po sebi, temveč zahvaljujoč ljudem, kakršen je bil Anton Sovre: prevajalcem, če si dopustim začeti pri njih oziroma nas, pa nadalje klasičnim in drugim filologom, zgodovinarjem, arheologom itd.; da o verigi, ki privede do električnega avtomobila, niti ne govorim.

Kot je dejal Isaac Newton: stojimo na ramenih velikanov. Velikanov, na katere se v vsakdanjem življenju redko spomnimo – pa spet ne bi rad moraliziral, da bi se morali: vsakdo ima v življenju dovolj drugega dela. Ampak spomnimo se jih torej ob tej priložnosti – konkretno Antona Sovreta, izjemnega prevajalca in velikega človeka, ki je pomembno oblikoval našo preteklost in prek nje še vedno oblikuje našo sedanjost, pa tudi drugih velikanov, zahvaljujoč katerim smo danes tu, kjer smo, in sploh to, kdor smo.

–Jernej Županič

Zanimivo ustvarjanje stripov

Na pročelju avle Delavskega doma Hrastnik je Andrej Potrata, ljubiteljski stripar in ilustrator, v juniju in juliju na ogled postavil del stripov o vesoljskih junakih in njihovih dogodivščinah.

Kakšnih 35 let je že od njegovih prvih čačk po papirju, ki so privedle do risanja pobarvank in stripov z digitalnim peresom po ekranu tabličnega računalnika. Stripi so mu bili vedno blizu, do leta 2020 pa jih je predvsem bral.

Risanje mu veliko pomeni, tu je doma. Rad se spominja svojih A4 zvezkov, v katere je s tehničnim svinčnikom in flomastri risal like iz stripov in risank. Vedno se je trudil, da bi bile risbe kako-vostne kot v stripih, ki jih rišejo profesionalci.

Do zdaj mu je na tej poti uspelo ustvariti tri pobarvanke in šest stripov. Vsi zveščiči so velikosti A5, s črno-belimi tiskom in spiralno vezani, govorijo pa o dogodivščinah vesoljskih šerifov. Vesolje mu je blizu in tudi sam bi rad potoval po njem, zato mu je risanje vesoljskih dogodivščin zelo pri srcu. Zelo zanimiva razstava, ki nas je preko stripa popeljala v vesolje.

Šopek praoblik

Šopek praoblik nam je septembra s Ptuja prinesel akademski slikar Tomaž Plavec – na slikah, ki jih je razstavil v Hočijevi galeriji Delavskega doma Hrastnik.

Njegovo delo zaznamujejo številna sodelovanja z različnimi institucijami. Za ZVKDS je vrsto let risal arheološke najdbe, treba je omeniti tudi njegovo bogato sodelovanje s Pokrajinskim muzejem Ptuj - Ormož. Že vrsto let kot likovni mentor sodeluje z JSKD OE Ptuj, nekaj let je bil samozaposlen kot kulturni ustvarjalec, ukvarja se tudi z grafiko in – predvsem zadnje desetletje – s kiparstvom.

Samostojno in skupinsko razstavlja doma in v tujini. Na Ptuj je pustil neizbrisen pečat z javnimi mozaiki, skulpturami in aktivnim delovanjem na likovnem področju kot član umetniškega sveta ter kurator razstav mladih in perspektivnih likovnikov.

Tomaž Plavec je na zanimiv in sproščen način nagovoril obiskovalce ter jim predstavil svoje ustvarjanje in razstavljena dela. Med drugim je povedal: »Poznamo različne slikarje. Eni že od

vsega začetka zelo jasno razvijajo svojo slikarsko vizijo – lahko bi rekli, da so prepoznavni po svojem stilu od začetkov do konca. Drugi mehko spreminjajo načine in se v konceptih preoblikujejo le delno. Tretji vedno znova preizkušajo, eksperimentirajo, iščejo ... Skoraj vsak cikel ima zanje priokus nečesa novega – delno presenečajo. Sam sodim med slednje.«

S Šopkom praoblik smo tudi v Hrastniku spoznali del ustvarjalnosti Tomaža Plavca.

Z razstavo so se članice poklonile tudi spominu na njihovo nekdanjo članico Ružo Sihur in vključile nekaj njenih del. O delu skupine je spregovorila Joža Zornik, za kulturni program in prijetno razpoloženje pa so poskrbeli pevci MoPZ Svoboda Hrastnik.

Kraji spomina

KRC Hrastnik je v sodelovanju s Filozofsko fakulteto UL in Središčem za javno zgodovino pri Oddelku za zgodovino FF UL v Hočijevi galeriji pripravil razstavo *Kraji spomina: Moč in nemoč partizanskih spomenikov*.

Razstava prikazuje odnos do spomenikov, posvečenih narodnoosvobodilnemu boju na ozemlju nekdanje Jugoslavije. Gradivo na panojih prikazuje izbrane primere spomenikov in njihovo usodo po razpadu Jugoslavije. Odnos do spomenikov je različen – od zglednega vzdrževanja do zanemarjanja in celo uničevanja. Ta odnos je seveda povezan z javnim, predvsem pa političnim odnosom do preteklosti.

Razstavo so pripravili dr. Božidar Flajšman, dr. Peter Mikša, dr. Božo Repe, dr. Kornelija Ajlec, in dr. Bojan Balkovec. V Hočijevi galeriji je razstavo predstavil Božidar Flajšman, ki je povedal veliko zanimivih stvari, ne le o razstavi, temveč o celotnem obdobju narodnoosvobodilnega boja. V razgovoru z obiskovalci so se oblikovala zanimiva mnenja in pogledi na obstoječe stanje.

S partizanskimi in domoljubnimi pesmimi so odprte razstave popestrili pevci MoPZ Svoboda Hrastnik. //Lilijana Oplotnik

Desetletje statistike hrastniške rudarske »plehmuzike«

Občinstvo je v tem obdobju na letnih in novoletnih koncertih skupaj poslušalo **231** skladb v skupni dolžini programa **1209** minut.²

Priprave pa že potekajo tudi za letošnji novoletni koncert, ki bo **21. 12. 2024** v Športni dvorani Hrastnik.

Godbeniki so v izvedbo programa vložili **737** vaj v skupni dolžini **1474** ur.

Rudarska godba Hrastnik je od leta 2014 do začetka oktobra 2024 opravila **286** nastopov različnih vrst¹ (promenadni koncerti, manjše zasedbe, koncerti, pogrebi).

Od tega je izvedla **26** celovečernih in **213** promenadnih koncertov, tako pred hrastniškim občinstvom kot zunaj občine Hrastnik.

1. Vir: Arhiv RGH. Knjige prisotnosti članov 2004–2014; knjiga prisotnosti članov 2015–2022; knjiga prisotnosti članov 2023–...
2. Opomba avtorja: dolžina skladb je pridobljena na Youtubeu in lahko variira glede na tempo izvajanja.

Peter Kauzer in Darko Jorgić

Kaj [je] sledi[lo]: pokazala in videla, koliko sta vredna

Barbara Klenč

Čeprav se pred odhodom v Pariz nista širokoustila in glasno napovedovala olimpijske kolajne, sta jo, vsak svojo, potihoma zagotovo sanjala. Domov sta se bolj razočarana in za povrh še jezen Peter Kauzer ter Darko Jorgić vrnila brez žlahtne kovine med prtljago. A na sprejemu v Hrastniku videla, koliko sta vredna v očeh sokrajanov, kasneje pa vsak na svojem »igrišču« pokazala še, koliko veljata v svojem športu.

Kot Danny Glover oziroma Roger Murtaugh iz kultnega *Smrtanosnega orožja* si je Peter Kauzer po svojih petih olimpijskih igrah lahko rekel: *I'm too old for this sh*t* (*Prestar sem za to sr*nje*). In tistim ljudem iz vodstva tekmovanja, ki mislijo, da 'tistega tam zgoraj' držijo za 'tisto tam spodaj', po kraji pri belem dnevu v mestu luči zaklical: *hvala lepa in adijo!* Olimpijske igre Petra Kauzerja ne bodo več videle, tako je 41-letna legenda kajakaškega športa vsaj napovedala že [ali še] z vročo glavo, ko so mu brezsravno ukradli sanje o olimpijski kolajni.

Če je od tistega za Kapsla usodnega 1. avgusta pod savskim mostom preteklo že preveč vode, naj osvežimo spomin. Dobitniku srebrne kolajne z olimpijskih iger v Rio so sodniki na začudenje vseh v polfinalu pribili 50 kazenskih sekund in ga s tem izločili iz tekmovanja. Zakaj, ni znal povedati nihče, no, Petru se [je] svita[lo] ... »Očitno, če iskreno in naglas poveš, da je sojenje včasih nepravilno in da se reči dajo izboljšati, te to na koncu tepe po glavi. Če si preglasen, te očitno na ta način kaznujejo. Držijo roko nad tabo,« je razmišljal pred kamero TV Slovenija,

preden so ga obile solze.

Ko je zadevo dobro prespal, je spoznal, kako žal mu je, da 'ljudje na položajih' uničujejo šport, ki ga ima tako rad. »Moja hči obožuje veslanje, vendar bi raje videl, da bi izbrala balet,« je med drugim razočarano zapisal na družbenih omrežjih. A ko je Nolo kakšen mesec kasneje gledal, kako je osvojila naslov državne podprvakinje, je bil gotovo ponosen, kako gre po očetovih stopinjah.

Sam je ponosno končal sezono na brzicah v Španiji, kjer je potrdil, da tudi na 'stara leta' sodi v sam svetovni kajakaški vrh. Po tretjem mestu na tekmi svetovnega pokala v Milanu, kjer so mu sodniki spet pribili 50 kazenskih sekund, a jih po pritožbi naknadno izbrisali, je s sedmim mestom na zadnji preizkušnji sezone v Seu d'Urgellu poskrbel, da je v skupnem seštevku svetovnega pokala kot tretji končal na stopničkih.

Drugi hrastniški šampion, Darko Jorgić, pri svojih šestindvajsetih šele prihaja v svoja najboljša športna leta, že zdaj pa je eden najboljših namiznoteniških igralcev na svetu. Tako je v Parizu ostalo nekaj obžalovanja, ko je v osmini finala moral priznati premoč Tajvancu Yun-Juju Linu, potem ko je v prvem krogu premagal Singapurca Izaaca Queka, v drugem pa še starega znanca z OI v Tokiu pred tremi leti, Britanca Liama Pitchforda. Čeprav po lastnih besedah že od prvega dvoboja naprej ni [po]kazal svoje najboljše igre in je na trenutke deloval kar malo panično, je nazadnje premagal samega sebe in svoj nastop na drugih

olimpijski igrah ocenil z 8/10.

Da bi bilo povsem realno še kaj več, je potrdil na naslednjih izzivih. Konec avgusta je na prvem nastopu po Parizu osvojil svoj sploh prvi turnir serije WTT v karieri – v Limi je na koncu poti do vrha premagal prvega nosilca, svojega legendarnega prijatelja iz Nemčije, Patricka Franzisko. Na še enem izjemno močnem turnirju Smash v Pekingu pa je potrdil še napovedi svoje trenerke Andreje Ojsteršek Urh, ki jih ponavlja že več let: da je Darko sposoben premagovati tudi Kitajce. Domače občinstvo je utišal s tem, ko je premagal Jingbina Šuja. V osmini finala je bil nato za Hrastničana premočan nasprotnik drugi nosilec turnirja in takrat tretji igralec sveta, Brazilc Hugo Calderano.

Tako Pero kot Darko sta torej [tudi] po olimpijskih igrah pokazala, koliko sta vredna. Še prej, takoj po vrnitvi v najlepše mesto na svetu – pa naj nam ljubljanski župan Zoran Jankovič ne zameri – sta se na lastne oči lahko prepričala, koliko sta vredna v očeh sokrajanov. Ti so jima v družbi skupine Victory, ki v svoji *Zeleni deželi* zapoje, da »pogled na Savo tako me gane, da oko zarosi in v hribe ujame«, pripravili prisrčen sprejem in tam namenili topel aplavz. Besede župana Marka Funkla z odra se zdijo kar primeren povzetek vsega skupaj: »Ne glede na to, da so sodniki grdo ustavili Petra in da bi Darko z nekaj sreče pri žrebu lažje nadaljeval boj na igrah, smo ponosni na naša šampiona in njuna hrastniška trenerja. Za nas ste zlati!« //Gregor Lisec

KK Hrastnik

Cilj hrastniških »milenijcev«: biti boljši kot v prejšnji sezoni

Na Logu so za novo sezono v 3. slovenski košarkarski ligi sestavili zanimivo ekipo. Mlado. Po besedah trenerja Andreja Božiča pa tudi (dovolj) kakovostno, da lahko naredi korak naprej v primerjavi s prejšnjim tekmovalnim obdobjem.

Pogled na seznam igralcev, ki od 28. septembra naprej branijo hrastniške barve v tretjeligaški družini, ponuja idejo za vzdevek te ekipe – »hrastniški milenijci«. Ampak takšni, ki jih v nasprotju z množico njihovih vrstnikov računalniške igrice, družbena omrežja in nasproh sodobna tehnologija niso odvrnili od igrišč. Prav vsi Božičevi varovanci so rojeni v tem tisočletju, torej ni nihče starejši od 24 let. Toda leta so le številka, pravijo [tudi] v hrastniški garderobi, zato ambiciozno, a hkrati realno zrejo v prihodnost.

Ne o(b)stati, kjer so končali v prejšnji sezoni, temveč nadaljevati pot navzgor, pravi Andrej Božič. »Cilj je izboljšati uvrstitev iz prejšnje sezone, torej končati v zgornji polovici lestvice. Razen dveh ekip smo vsi ostali dokaj izenačeni,« je razmišljal Božič in v isti sapi nadaljeval z drugim ciljem, pomembn(ejš)im za dolgoročnojšo zgodbo KK Hrastnik: »Ob tem si želimo kakšnega dodatnega mladega igralca potisniti v prvi plan, letos mogoče Anida Pašiča. Torej predvsem želimo delati na razvoju mladih igralcev.«

Na to kaže tudi kadrovanje, saj so pripeljali oziroma priključili v glavnem mlade igralce, med njimi je najbolj zveneča okrepitev povratnik Jan Kellner. Ta s seboj prinaša tudi največ izkušenj,

Blaž Godec

ki jih bo ob vsej mladosti morda manjkalo. Ampak ... »Kakovost je. S [Timom] Tuškom imamo rutiniranega igralca, Kellner je igral v prvi ligi v več klubih iz Slovenije, pripeljali smo [Jana] Pamiča iz Celja, ki je kar nekaj let igral prvo in drugo ligo. Klemen Pučko in Žan Loboda sta ostala. Ekipa je sestavljena iz mlajših, talentiranih igralcev, od katerih bomo pričakovali garanje na terenu 40 minut na tekmo. Tako v obrambi kot napadu. Mislim, da rezultat ne bi smel izostatiti. Mogoče bodo kakšne težave, izgubili bomo kako žogo, ki je ne bi smeli, ampak na dolgi rok, ko se bo ekipa uigrala, bomo prišli do zelenih rezultatov,« je prepričan Božič, ki zveni optimistično tudi glede prihodnosti hrastniške košarke. Predvsem v generacijo fantov, mlajših od 17 oziroma 16 let, polaga velike upe. Morda pa ti, če ne že njihovi predhodniki, vrnejo v Hrastnik drugoligaško košarko. //Gregor Lisec

NK Hrastnik

Hrastniški nogomet 100 let kasneje: kje je (bil) in kam gre

Čeprav hrastniški nogometni klub v nasprotju s košarkarskim in (dolskim) roketnim že vrsto let nima članske ekipe, nogomet v občini Hrastnik ni mrtev. Daleč od tega. Živ je že sto let, kolikor je NK Hrastnik obeležil letos.

Najpomembnejša postranska stvar na svetu, kot pravijo nogometu, ima v Hrastniku resnično bogato zgodovino. Dijaki s celjskih srednjih šol so to igro z žogo v rudarsko mesto pod Kalom pripeljali že davnega leta 1924 in z njo tako okužili lokalno prebivalstvo, da je v dolini Bobnarice zraslo kar pet nogometnih igrišč. Leta 1954 pa še šesto, na Logu, kjer mladi nogometaši brcajo okroglo usnje še danes.

Enoten klub pod imenom NK Hrastnik so ustanovili pred šestimi desetletji, ko sta pod isto streho pristopila še ŠD Rudar in NK Bratstvo. Dotlej je hrastniški nogomet v različnih oblikah zastopalo kar 13 klubov, začenši s SK Edinost. Zora, Delavec, Triglav, Jedinstvo in Svoboda so še nekatera imena, ki so del zgodovine hrastniškega nogometa.

No, neka druga Svoboda, brežiška, je po besedah dobitnika posebne nagrade ob praznovanju 100 let organiziranega nogometa v Hrastniku, Blaža Dvornika, pomembno vplivala na sodobno zgodovino in posledično tudi sedanjost hrastniškega kluba. Bilo je v sezoni 1991/92, ko se je NK Hrastnik boril s Svobodo Brežice za naslov prvaka v ligi MNZ Celje. »V Hrastniku je bila tekma 15. novembra, ne bom nikoli pozabil. Bilo je na robu incidenta zaradi sodnika, s katerim so Brežičani nekaj 'mučkali'.

Povedli smo z 1 : 0, potem pa je začel sprejemati sporne odločitve, da bi ga skoraj 'naprali'!« se je spominjal Blaž Dvornik, ki mlade hrastniške nogometaše trenira tudi dandanes, in razložil, kam je vse skupaj vodilo. Zdi se, da je to bil začetek konca članske ekipe v Hrastniku, ki so jo razpustili pred 30 leti.

»Kasneje mi je neki funkcionar rekel, da igramo dober 'fuzbal', da sem dober človek in trener, ampak prvi pa ne bomo. Sem ga debelo gledal, kaj govori neumnosti. Kmalu sem videl, za kaj gre, ko sem v Celju naletel na celo delegacijo Svobode Brežice z vplivnimi ljudmi, sodniki itd. Se mi je malo čudno zdelo, kaj počnejo skupaj, 'kapnilo' mi je pa spomladi ...« je anekdoto nadaljeval Dvornik. Očitno so kovali zaroto proti Hrastničanom, da bi do naslova prvakov popeljali Brežičane. Drugače si ne da razlagati dejstva, da so pred spomladanskim delom sezone naložili številne tekme prepovedi igranja celi vrsti pomembnih igralcev Hrastnika, da je moral ta igrati z mladinci in kadeti. Sčasoma so – po vseh nizkih udarcih in gluhih ušesih – na Logu vrgli puške v koruzo glede članske ekipe, ki so jo za krajši čas obudili še med letoma 2007 in 2009, a vlak z resnim članskim nogometom je odpeljal v 90. letih prejšnjega stoletja.

Danes zavezani mladim

Dandanes se zanesenjaki iz hrastniškega kluba držijo načela, da na mladih svet stoji. Za nogometnimi žogami se podi okrog 100 otrok in mladostnikov, starih med pet in petnajst let. S

selekcijami U7, U9, U10, U11 in U13 nastopajo v MNZ Celje, ekipa rekreativnih članov pa občasno odigra kakšno prijateljsko tekmo.

Ko NK Hrastnik prerastejo, prehajajo v bližnje klube s članskimi ekipami, to so NK Rudar, NK Zagorje (za omenjena sosedska kluba trenutno igrajo štirje otroci hrastniškega nogometa) in NK Laško, nekateri posamezniki se, kot nam pove predsednica kluba Tina Moljk, na povabilo klubov preizkusijo tudi v NK Celje in NK Velenje. Večina pa kopačke vseeno pospravi v klet, jih morda zamenja s supergami za dvoranski nogomet. Takšnih, ki z opravljeno hrastniško nogometno šolo brcajo v rekreativnih futsal ligah, je trenutno pravzaprav kar precej.

Morda pa na Logu kdaj v prihodnosti, recimo naslednjih sto letih, znova pozdravimo tudi člansko ekipo. Do takrat bodo ljudje,

RK Dol TKI Hrastnik Prihaja nova generacija »Dulanov«

Trboveljčan na klopi RK Dol TKI Hrastnik Gregor Pesko v novi sezoni 1. B lige pred očmi zvestih navijačev na članskih tekmah v Dolanki 'spravlja gor neke nove mulce', ki bodo v prihodnosti nosilci igre dolske ekipe. Enim bolj, drugim manj že zdaj namenja vse vidnejše vloge.

V dolski garderobi je v novi sezoni manj izkušenj, manj uveljavljenih imen, več domačinov. Pesko (bo) zelo pogreša(I) predvsem Trboveljčana Jana Hočevarja, ki je prejšnjo sezono končal s krono za kralja strelcev lige, in še enega orostrelca z razdalje, Sevnčana Luko Ciglerja. Oba sta dobila klic nekdanjega trenerja Dolanov Aleša Sirka, ki ju je povabil k novemu prvoligašu iz Krškega, in – razumljivo – nista mogla reči ne. V domači klub iz Radeč se je vrnil mladi Urh Koritnik, no, precej bolj je dolske navijače s svojo odločitvijo užalostil Žan Blagotinšek, ki je končal svojo roketno kariero – tako kot Trboveljčan Kris Žibert in dolgoletna nočna mora nasprotnih vratarjev Klemen Brilej. »Prepričan sem, da bodo vratarji širom Slovenije zaradi njegove odločitve spali precej bolj mirno,« je pripomnil predsednik kluba Jure Zdovc – tudi njega je priljubljeni Čevap, kot kličejo Brileja, v času aktivne igralske kariere kdaj 'posušil'.

»V klubu smo se po najboljših močeh trudili poiskati nove moči, ki bodo zakrpale vrzeli po odhodih teh igralcev,« je nadaljeval predsednik RK, svojčas odlični vratar, ki se je skupaj s Peskom dogovoril za tri okrepiteve. Kot namestnik izkušenega Klemna Nunčiča je med vratnici stopil 20-letni obetavni up celjskega rokometarja Ian Mesarec, ki je poleti zastopal barve slovenske reprezentance na domačem mladinskem evropskem prvenstvu, v prejšnji sezoni pa med drugim nabiral minute v ligi prvakov – celo na gostovanju v Barceloni pri kasnejšem evropskem klubskem prvaku. Iz Celja je na posojlo prišel tudi 19-letni levokrnljni rokometar Jon Turk, medtem ko je po slovesu Brileja na desnem krilu ob staroselcu Gašperju Zupancu konkurenco zaostрил otrok velenjskega Gorenja Nejc Bizjak (21).

Gregor Pesko bi sicer raje videl, da bi mu klub pripeljal še kakšno okrepitev, sploh v močno oslavljeni zunanji vrsti, kjer

ki hrastniški nogomet držijo pri življenju, sledili svojim ciljem, povezanim predvsem z vzgojo otrok v zdravem in športnem duhu. »Želimo si, da klub vztraja na svoji poti, gradi svojo podobo in ne pozabi na tiste, ki so pred stotimi leti naredili prve korake. In da bomo s svojim delom še naprej lahko ohranjali lepe trenutke hrastniškega nogometa. Zgodovino nogometne igre v Hrastniku so skozi leta ustvarjali ljudje, ki so razvoju hrastniškega nogometa namenjali svoj čas, znanje, veliko dobre volje in tudi sredstva. Odgovornost do tradicije nogometa v Hrastniku, predvsem odgovornost do dela z mladimi nogometaši in prepričanje, da lahko v hrastniškem nogometu pišemo ter napišemo še veliko lepih zgodb, so tisto, kar nas vodi pri delu NK Hrastnik,« je z vodilom zaključila predsednica Tina Moljk. //Gregor Lisec

vse niti igre vleče odlični domačin Kristjan Simončič, a je dano situacijo (tudi po sili razmer) izkoristil za vključevanje obetavnih domačih fantov. Poleg že uveljavljenega Gašperja Zobariča, ki je naposled stopil iz sence izkušenejših soigralcev, se v ospredje prebijajo predvsem Žiga Krajnc, Tai Škorjanc, Andrej Šubaj, Mai Kozole, Andraž Kačič, Taj Seme, Anže Kanižar in Vasja Krajnc. Peskov pomočnik Borut Špacapan jim zna povedati, kako s požrtvovalnim bojem za grb domačega kluba postati lokalna legenda.

»Sledimo filozofiji, da je članska ekipa sestavljena iz domačega ogradja oziroma doma vzgojenih igralcev. Imamo nekaj igralcev, ki kažejo potencial in pridno trenirajo. Računamo, da bodo v bližnji prihodnosti postali nosilci igre našega kluba, bo pa seveda za doseg tega cilja treba pridobiti še nekaj izkušenj, opraviti veliko težkih treningov ter se naučiti še določenih zakonitosti in tistih malih skrivnosti roketne igre. A smo optimisti, fantje res zavzeto trenirajo in kažejo ob starejših kolegi, ki so odlični mentorji, željo po učenju in napredku,« je po klubskih kanalih povedal Zdovc, ki se s kolegi zanesenjaki iz dolskih klubskih prostorov zaveda, da bo peto mesto iz prejšnje sezone – pred začetkom je bila sicer tiha želja v garderobi celo boj za prvo ligo – težko ponoviti.

Trener 'kemičarjev' pravi, da bo treba na vsaki tekmi pokazati maksimalno borbenost in nepopustljiv pristop, glede končne uvrstitve pa se bo pustil presenetiti. No, da tudi ti fantje znajo in zmorejo, so pokazali že na prvi tekmi sezone, ko so pred domačimi gledalci na kolena spravili prvoligaša iz prejšnje sezone, MRK Ljubljana. //Gregor Lisec

Učitelj Emil Hameršak

Hrastnik in Dol imata zelo bogato zgodovino, ki so jo s svojimi dejanji oziroma delom ustvarjali napredni posamezniki. O tem, kako so pripomogli k razvoju in napredku kraja ter bogatili kulturno raven prebivalstva, je o nekaterih več, o nekaterih pa manj zapisanega. Eden od teh posameznikov je bil učitelj Emil Hameršak, ki je v svojem prekratkem življenju na Dolu pustil zanamcem veliko sledi.

Čas beži in z njim odhajajo starejše generacije ter z njimi spomini na življenje v kraju, ostajajo pa stavbe. Ena takih na Dolu je obnovljena osnovna šola z zelo zanimivo zgodovino. Osnovna šola Kraljice Marije (Karadorđević) na Dolu je bila zgrajena v času vladanja njegovega veličanstva kralja Aleksandra I. v letih 1928–1930. Ob njenem odprtju je bilo v časopisu *Slovenec* v obširnem članku zapisano: »Najlepši spomenik pa so si sodobni Dolanci vse občine postavili brez dvoma z novo šolsko stavbo, ki nosi ime Kraljice Marije. Ona ni samo okusno zgrajena, temveč je potrebno podčrtati predvsem njeno praktičnost. Na deco čakajo svetli razredi, polni sonca in čistega zraka. Ker se bo grelo s toplovodno napeljavo, bo odpadel tudi prah.«¹ V novi šoli pa je bilo poskrbljeno tudi za učitelje, ki so imeli za bivanje na razpolago stanovanja kar v šolski stavbi.

Dne 23. 12. 1934 je v šoli Kraljice Marije začel poučevati učitelj pripravnik, 24-letni Emil Hameršak, rojen 25. 4. 1910 v Ljubljani. Dokončal je pet razredov osnovne šole, štiri razrede državne realne gimnazije in pet letnikov učiteljske šole, kjer je 20. 6. 1931 diplomiral. Vojaški rok je

služil v šoli za rezervne oficirje v Sarajevu v času od 31. 7. 1931 do 1. 5. 1932 in do leta 1940 prek vojaških vaj dosegel čin rezervnega pehotnega poročnika. Od 1. 5. 1932 do 30. 11. 1933 je bil brezposeln, konec leta 1933 se je najprej zaposlil kot učitelj pripravnik v Konjšici pri Litiji in nato v Javorju pri Škofji Loki, konec leta 1934 pa je dobil službo kot učitelj pripravnik na Dolu, kjer je poučeval drugi in peti razred. Leta 1938 je po izdanem odloku ministrstva za prosveto postal učitelj in začel poučevati četrti razred.² Na šoli so v tistem času učili še Pavla Mahkota prvi razred, Alojzija Urbajs drugi razred, Milan Mahkota tretji razred, Edmund Ferenčak peti razred, Vitko Jurko šesti razred, ženska ročna dela je poučevala Miroslava Jurko in verouk župnik Matija Medvešek.³

Od leta 1934, ko je Emil prišel na Dol, in do začetka vojne je zelo

malo ohranjenih dokumentov in pričevanj o njegovem delu. Obstajajo pa zapiski o poučevanju zemljepisa, kjer je razvidno, kako dosledno in na razumljiv način je učencem posredoval učno snov, ter fotografija, na kateri je z učenci slikan pri raziskovanju okolice Dola.

Ohranjene so tudi fotografije, ki kažejo na njegovo aktivnost v kulturi – igral je violino in nastopal v gledaliških igrah.

Na Dolu je spoznal in se zaljubil v Olgo Draksler, hčerko posestnika, gostilničarja in trgovca, ki je delala kot trgovska pomočnica v očetovi trgovini. Poročila sta se 11. 7. 1936 in kot učiteljeva žena je nehala delati v trgovini, leta 1937 pa se jima je rodila hčerka Alenka Marija in leta 1940 sin Bojan.

Aprila 1941, ko so dolsko šolo prevzeli Nemci in so vse slovenske učitelje odpustili, je Emil izgubil službo in začel delati kot nameščenec v pisarni v Trbovljah. Na razpolago ni dokumentov, kjer bi bilo navedeno, v katerem podjetju je delal. Aprila 1941 se je začel aktivno vključevati v delo proti okupatorju. Ni bil komunist, bil pa je zaveden Slovenec, kar je razvidno iz izvlečka zaslišanja, ki sta ga podala P. F.

in M. J. dne 5. 8. 1942 v zaporu v Trbovljah. Povedala sta, da so se junija 1941 P. F., M. J., F. G. in Emil Hameršak v večernih urah zbrali v Drakslerjevi trgovini pri Hameršakovem svaku Emilu Drakslerju na sestanku o političnem stanju. Emil Hameršak je na tem sestanku izjavil, da se mora slovenski narod združiti, naj bodo to komunisti, klerikalci, Sokoli, in da se morajo osvoboditi zatiralcev. Pozval jih je tudi k zbiranju hrane, orožja in denarja ter jih seznanil, da ima zanesljivega človeka v rudniku,

ki bi zbrano predajal naprej. Emil Draksler pa je omenil, da se je povezal z okoliškimi kmeti, ki bodo darovali še več hrane. Te in druge obremenilne izjave P. F. in M. J. na zaslišanju Gestapa so imele kasneje za Emila Hameršaka in Emila Drakslerja zelo hude posledice.⁴

Tudi ženo Olgo je Emil maja 1941 vključil v organizirano delo pri uporabi proti okupatorju. Skupaj sta zbirala hrano, obleko,

sanitetni material in nudila ilegalcem prenočišče. Med simpatizerje osvobodilnega gibanja je Olga razpečevala partizansko literaturo in bila preko njega povezana s partizani. Ob izdajstvu in Emilovi aretaciji so jo izselili iz stanovanja ter zaplenili premoženje. Preselila se je k očetu, partizani pa so jo opozorili, naj se čim prej umakne, ker se pripravljajo aretacija. S svojim dvoletnim sinom Bojanom in petletno hčerko Alenko je še pravočasno pobegnila k tetam v Gradec v Avstrijo. Ko se je 10. 6. 1943 vrnila domov k mami in bolnemu očetu, so jo aretirali ter skupaj z mamo in otroki poslali v taborišča Frohnleiten, Straubing, Regensburg in Eisenstein. Po izpustitvi iz taborišč so se 21. 5. 1944 vsi vrnili domov. Olga se je zaposlila v Kmetijski zadrugi Dol kot trgovska pomočnica in tam delala do konca vojne. Zopet je na skrivaj izdajala živila in razno blago kurirjem za partizane, po vojni pa se je zaposlila kot upravnica pošte na Dolu.⁵

V prvem letu vojne je bilo veliko Dolanov in okoliških prebivalcev organiziranih pri uporabi. V naslednjem letu pa so se že začela izdajstva in je bilo težko vedeti, kdo je na pravi strani in kdo ne. Zelo lepo je to opisal Franjo Zore, kmet s Slatnega nad Dolom, v svojih dnevnikih, pisanih med vojno, iz katerih je leta 2017 nastala knjiga z naslovom *1204 dni teme*. Zore je bil po izdajstvu aretiran in 12. 1. 1942 poslan v mariborske zapore. Ker mu niso mogli ničesar dokazati, je bil sedem mesecev zaprt in bil priča številnim ustrelitvam talcev v zaporu. Nato je bil poslan v taborišče v Flossenbürg in kasneje v Dachau. Vojno je preživel. Pred deportacijo pa je izvedel, da sta bila 16. 7. 1942 po izdajstvu aretirana tudi Emil Hameršak in Emil Draksler. S slednjim je sodeloval pri zbiranju hrane in druge pomoči za partizane.

Na 68. strani knjige je opisal svoj strah ob njuni aretaciji: »Ko sem z mislimi znova zadel na ženine besede pri zadnjem obisku: "Tudi ta dva sta bila aretirana," nisem vedel, kako se bo vse to izteklo. Kako se bosta ona dva zagovarjala? Bosta dovolj močna, da preneseta vse udarce in trpljenja zasliševanja, ali me bosta zapletla v še hujše zanke? Računal sem na njuno psihično moč, pretehtal njun značaj, a vendar nisem prišel do zaključka, ki bi me pomiril. Kar se tiče izobrazbe, bi še šlo, saj sta bila oba izobrazena, eden kot trgovec, drugi kot učitelj, le po fizični plati nisem

bil prepričan. Jaz sem bil v življenju sicer skromen, toda vztrajen, žilav in vaje trde pesti. Kot tak sem prenesel vse udarce, vse trpljenje, ne da bi kogarkoli omenil z besedico. Onima dvema pa je bilo v življenju lepše postlano, njuna pot je bila gladka, nista bila vajena trdote življenja, zato sem se bal, da ne bosta vzdržala. Vse to me je še kako grizlo in peklo.«⁶ Njegov strah je bil odveč – oba sta zdržala in ga nista izdala.

Emila Drakslerja so poslali na prisilno delo v trgovino v Leoben in Bruck, kjer jim je primanjkovalo kvalificirane delovne sile in so lahko uporabili njegovo znanje v trgovini. Pridružili sta se mu tudi žena Marija in hčerka Breda, ker so jim zaplenili hišo in vse imetje ter nista imeli sredstev za preživetje. Leta 1944 so vsi trije pobegnili v Slovenijo, na Brezno k ženini mami. Draksler je poiskal zvezo s partizani in se priključil Zidanškovi brigadi na Pohorju. Imel je srečo in vojno preživel, prav tako njegova družina.⁷

Žal pa je Emila Hameršaka čakala druga usoda. Po izdajstvu in aretaciji 16. 7. 1942 so ga kot naprednega intelektualca, nevarnega za nacistični režim, 2. 10. 1942 ob 17. uri ustrelili v mariborskih zaporih. Star je bil komaj 32 let.⁸ Obsodbe nad talci so bile izvršene isti dan, ko so jim tudi povedali, da bodo ustreljeni, pred tem pa so jim dovolili, da napišejo svojcem poslovlilno pismo.⁹

Emilovo poslovlilno pismo se je ohranilo in je boleč spomin družine Hameršak. Težko si je predstavljati,

kaj je takrat doživljal ob zavedanju, da je konec in da nikoli več ne bo videl svojih staršev, žene in otrok. Staršem je zapisal: »Odhajam v smrt. Prosim vas, odpustite mi vse. Skrbite za mojo ubogo družino, skrbite za moja nedolžna otročička in mojo ubogo ženo.« Ženo pa je prosil, naj mu odpusti, če ji je kdaj kaj hudega naredil. Hrabril jo je, naj ne žaluje in naj hrani slike, da bosta otroka imela spomin na svojega nesrečnega očeta. Pismu je priložil poročni prstan – z željo, da ga dobi sin Bojan. Zdaj pa ima prstan za spomin njegov vnuk Janez Hameršak.

Ohranjena je tudi fotografija z ganljivim zapisom žene Olge z dne 3. 1. 1943: »Nad vse ljubljene možek Emil. Al, kaj misliš name, al si me pozabil, kruta usoda naju je ločila, smrt bo zopet nas združila. Tvoja nesrečna ženka Olga. Tvoja nepozabna Olga.«

Vse ustreljene talce so nacisti iz mariborskega in celjskega zapora odpeljali v Gradec v Avstrijo, kjer so jih upepelili, pepel pa v glavnem raztrosili ob ograji na centralnem pokopališču. Ohranjenih pa je še 700 žar s pepelom, ki ga niso raztrosili. Leta 1961 so na pokopališču v Gradcu v spomin na padle postavili mednarodni spomenik žrtvam nacizma, kjer je vklesanih 2.516

imen. Med pokopanimi je kar 1.213 Slovencev, med njimi so tudi ustreljeni talci in padli partizani iz naših krajev. Tam počiva Jože Menih – Rajko, borec Pohorskega bataljona, po katerem nosi ime osnovna šola v Hrastniku. Tam počiva tudi Franc Škoberne, ki je bil kot talec ustreljen v Starem piskru v Celju in je povezan z našo družino, saj je v njegovi hiši v Prapretnem danes naš dom.

V lanskem letu sva z Emilovim vnukom Janezom Hameršakom obiskala pokopališče, zadnje počivališče njegovega dedka, ter se poklonila še preostalim padlim in ustreljenim krajanom.

Emilu Hameršaku je Prezidij Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije 29. 11. 1950 kot prvoborcu izdal partizansko pomenico 1941, da je v času narodnoosvobodilne vojne in ljudske revolucije v letih 1941–1945 padel kot žrtev fašističnega terorja. Krajan Dola so po njem poimenovali ulico, v osnovni šoli, kjer je poučeval, pa so mu postavili spominsko ploščo. V šolskem glasilu *Izrazi* iz leta 1981 je dolska učiteljica Fanči Moljk zapisala: »Res je vtisnjeno na plošči ob vhodu v našo šolo ime Emila Hameršaka, vendar menimo, da naša generacija učencev ne pozna dovolj pogumnega mladega učitelja, ki se je že na začetku vojne zavedal, kaj mu je storiti. Glede na to, da nosi naša pedagoška enota, pionirski odred in športno društvo ime po padlem

Pedagog in pisatelj

Josip Brinar

Letos mineva 150 let od rojstva pedagoga in pisatelja Josipa Brinarja. Ob tej obletnici si v hrastniški knjižnici lahko ogledate razstavo o njegovem življenju in delu, ki jo dopolnjuje zbirka starih učbenikov Pavleta Goleta, večine katerih avtor je naš nekdanji sokrajan.

Josip Brinar se je rodil 1. 11. 1874 na kmetiji v Studencah. Oče je izhajal iz stare kmečke rodbine Jeranov – od tod tudi njegov pisateljski psevdonim Josip Jeranov. Otroštvo in mladost je preživel na bregovih nad Studenci, kjer je pasel. Kot pastir se je srečal s prvim velikim »štrajkom« v hrastniškem rudniku in skrivajočimi se rudarji, ki so jih orožniki in vojaki lovili po okolici Hrastnika. Kot sam pripoveduje, sta se takrat v njem zbudila sočustvovanje s preganjanimi in zatiranimi ter odpor do krivic in nasilja. Po končani ljudski šoli se je vpisal na učiteljišče v Mariboru. V prostem času se je ukvarjal z inštrukcijami, slovenščino je npr. inštruiral celo okrajnega glavarja. Prvo službo je dobil v Slovenski Bistrici, kjer je mdr. v 1. razredu poučeval okrog 130 učencev hkrati. Kmalu si je izprosil predstavitev v Vojnik, kjer je pod psevdonimom Brinjos pisal članke za učiteljski list *Popotnik*.

Popotnik pa je bil tudi sam. S kolesom je prevozil vso Slovenijo,

kurirju Borisu Pustu, bi ob prihodnjih imenovanjih predlagali ime Emila Hameršaka, bil je edini padli učitelj naše šole.«¹

Emil Hameršak se je boril za obstoj in osvoboditev Slovencev izpod nacističnega jarma, s svojo napredno vizijo in pogumnimi dejanji za svobodo je tako za vedno zaznamoval naše kraje. Danes se premalo zavedamo, koliko mladih fantov in deklet se je žrtvovalo v drugi svetovni vojni za svobodo in mir ter da so nam prav oni tlakovali pot, da je leta 1991 Slovenija postala samostojna država. Da je nastal ta sestavek, pa ima zaslugo Inka Hameršak, ki je bila poročena z njegovim sinom Bojanom. Želela je, da se ohrani spomin nanj. //Herman Donik

Viri

- Hribšek, Sandra. *Šolstvo v občini Hrastnik*. Diplomsko delo. 2016.
- Šolanje, poučevanje, vojaške vaje, poroka. Uslužbeni list Emila Hameršaka. Last Inke Hameršak.
- Zgodovinski arhiv Celje. OŠ Dol pri Hrastniku: kronika 1936–1950. SI_ZAC/1613.
- Arhiv Republike Slovenije. SI AS 1931, t. e. 804-104-34. GSP Trbovlje 1512-1515.
- Življenjepis Olge Hameršak.
- Zore, Franjo. *1204 dni teme*. 2017.
- Pričevanje Brede Erman, hčerke Emila Drakslerja.
- Mrliški list Emila Hameršaka.
- Troha, Nevenka. *Hrastnik v letu 1942: talci in njihove družine*. V: Vpogledi 8. Nasilje vojnih in povojnih dni (ur. Nevenka Troha). 2014.

tudi avstrijsko Koroško. Rad je zahajal v hribe, Pohorje je opisal v knjigi *Pahorske bajke in povesi*. Prehodil je Primorje, se odpravil na Dunaj, z ladjo do Budimpešte in z vlakom do Reke. Bil je v Benetkah, leta 1900 pa se je odpravil na svetovno razstavo v Pariz in se tam udeležil kongresa učiteljev iz vseh držav Evrope. To je bilo pravo evropsko potovanje, saj se je ustavil v Innsbrucku in v Švici, prepotoval je Francijo, v Parizu pa preživel en mesec. Potem ga je pot vodila do francoskega Sredozemskega morja, v Monte Carlo, pa v italijansko Genovo, Milano in naprej proti domu.

V Vojniku se je začel ukvarjati tudi z razlago izvorov in pomenov krajevnih imen. Stalno se je spopadal z »nemškutarji«, bil je med pobudniki različnih slovenskih narodnih prireditev. Zaradi tega so ga premestili v tedanji Rajhenburg ob Savi. Z načelnikom postaje Podkrajškom sta bila pobudnika za spremembo imena kraja v Brestanico – po potoku. Nato je služboval v Sevnici in Krškem, kjer so še vedno poučevali v nemškem jeziku, leta 1906 pa postal ravnatelj prve slovenske meščanske šole v Postojni. Notranjci so ga očarali – v tistem času je samostojno napisal prve slovenske učbenike, se zavzel in izpeljal izgradnjo nove meščanske šole. Veliko časa je preživel na lovu, o tem veliko pisal in objavljaj.

Brinar je del prve svetovne vojne preživel v avstrijski vojski na soški fronti, po vojni pa je od italijanskih oblasti izposloval dovoljenje, da je lahko odpotoval čez mejo v tedanjo Jugoslavijo. V Celju je vodil meščansko dekliško šolo in kot gospodar šolskega poslopja odstranil »nemškutarske« spomine. Poleg učbenikov je začel pisati leposlovje, upokojil pa se je leta 1929. Med vojno je zbiral hrano za taboriščnike in jo pošiljal v Dachau. Tudi »gošarjem«, kot je imenoval partizane, je na Pohorje pošiljal različne stvari. Po drugi

svetovni vojni je do svoje smrti nekaj časa vodil tečaje pedagoške. Umrl je 11. marca 1959 v Celju.

Vira življenjepisa: Josip Brinar. Dostopno na: https://www.obrazislovenskipokraj.in.si/oseba/brinar-josip/ | Planinc, M. *Hrastnik*: letopis, 1999. Hrastnik: Občina, 1999, str. 58–59.

Kaj je napisal?

Razprava Anton Martin Slomšek kot pedagog, 1901

Učbeniki za ljudske šole:

- Zgodovinski zapiski*, 1914
- Domoznanstvo*, 1923
- Slovenska slavnica*, 1914, 1921, 1923
- Slovenska vadnica*, 1923

Učbeniki v slovenščini za meščanske šole:

- Čitanka I.*, 1908, 1920, 1922
- Čitanka II.*, 1909, 1921
- Čitanka III.*, 1912, 1922
- Čitanka IV., 1922
- Zgodovina*, 1909, 1922
- Slovenska vadnica*, 1922, 1923

Mladinska dela:

- Medvedji lov*, 1900
- Čukova gostija*, 1900
- Lisica Zvitorepka*, 1904, 1923

Slovarček zemljepisnih imen in njihov izvor in pomen, 1928

Brinar na YouTube kanalu hrastniške knjižnice

Ob 150. obletnici smo v knjižnici pripravili videopriljico drugega poglavja njegove *Lisice Zvitorepke* z naslovom *Petelinček, maček in lisica*. Zgodba se začne tako:

Sodnik Friderik Bračič

Friderik Bračič se je rodil 22. februarja 1868 v Hrastniku, kot drugi izmed osmih otrok, očetu Josipu Bračiču in njegovi ženi Tereziji Kröhswang. Njegov oče je bil vodja hrastniške železniške postaje približno od leta 1865 pa vsaj do 1884.

Friderik se je najprej šolal v Ljubljani, nato pa opravil maturo na celjski klasični gimnaziji, ki jo je prestal z odličnim uspehom. Šolanje je nadaljeval na Dunaju in v Gradcu, kjer je študiral pravo. Pri okrožnem sodišču v Celju je bil 3. 5. 1894 sprejet v sodnijsko pripravljalno službo in leta 1897 že imenovan za sodnika v Brežicah. Leta 1900 je bil premeščen na Ptuj, od koder se 5 let kasneje vrnil na sodišče v Celju kot sodni tajnik. Leta 1908 je postal namestnik državnega pravdnika, junija 1913 pa je bil imenovan na mesto državnega pravdnika v Celju. Narodna vlada v Ljubljani ga je 3. 12. 1918 imenovala za višjega sodnega svetnika pri okrožnem sodišču v Celju in na tej funkciji je ostal vse do svoje upokojitve leta 1929.¹

Petelinček Peter je moral že v zgodnji mladosti zapustiti varno okrilje svoje skrbne matere Gráhorke. Nemila usoda ga je zanesla z varnega dvorišča vaškega sodje v preperelo kolibo starega drvarja, živečega samotno ob robu temnega gozda. V tej samoti je bil mlademu Petru edini tovariš maček Krnjav; in še ta je odhajal pogostokrat z doma, ker je nosil v temni gozd drvarju kosilo. Ko je nekega dne Krnjav po stari navadi odšel s kosilcem v gozd – poprej pa je še ostro zapovedal petelinčku, naj skrbno varuje dom in pa sebe – se je priplazila iz gošče lisica Zvitorepka ...

Kako se pravljica konča, preverite na našem YouTube kanalu.

Obrazi slovenskih pokrajin

Spletni biografski leksikon znanih osebnosti slovenskih pokrajin in Slovencev po svetu *Obrazi slovenskih pokrajin* vključuje leksikon *Celjskozasavski*. Sestavljajo ga znani prebivalci, ki živijo ali so živeli na območju upravnih enot Celje, Hrastnik, Laško, Mozirje, Slovenske Konjice, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah, Trbovlje, Velenje, Zagorje ob Savi in Žalec.

Hrastniška knjižnica je do zdaj v leksikon vnesla 46 biografskih gesel, ki se nanašajo na Hrastnik in jih najdete na povezavi https://www.obrazislovenskipokraj.in.si/napredno-iskanje/?obcina=Hrastnik.

Ste opazili, da na portalu manjka pomembna oseba? Pišite nam na info@knjiznica-hrastnik.si. //Ana Černuta Deželak

- Vir: *Nova doba*, 28. 2. 1930, leto XII, št. 17, str. 3. www.dlib.si.
- Vir: *Nova doba*, 5. 2. 1937, leto XIX, št. 6, str. 6. www.dlib.si.

Dr. Bračič je slovel kot prvovrsten kriminalist in se je kot tak izredno uspešno uveljavljal že v državnem pravdništvu, pozneje pa še 11 let kot predsednik kazenskega senata pri okrožnem sodišču v Celju. Zelo vzorno je vodil kazensko sodstvo celjskega okrožja, saj je bil tako na položaju šefa kazenskega senata kot tudi predsednika prizivnega senata. Leta 1930 je bil odlikovan z Redom sv. Save III. stopnje.

A Friderik tudi v pokoju ni miroval. Že od nekdaj se je ukvarjal z glasbo, saj je bil izvrsten čelist, pisal je tudi različne članke in glasbene recenzije. Zanimala ga je astronomija, obvladal je precej jezikov in bil spreten amaterski fotograf. Zelo ga je zanimalo tudi področje botanike, saj je poznal nahajališča vseh znamenitih rastlin – od pomladi do jeseni je tako potoval po naših planinah. V pokoju se je posvetil tudi zgodovini graščin na Spodnjem Štajerskem, zato je bil redno pregledoval arhive, zbirke in zemljiške knjige v Celju in Gradcu. Umrl je februarja 1937 v Celju.²

//Primož Frajle

Pogled na Raško

Lucija Vasiljević

Po poteh kraljev, ljubezni in španskega bezga – od domačega Hrastnika do zibelke prve srbske države

Razdalja med živahno Raško, kjer trenutno v zraku vlada vonj po pečeni paprki in ajvarju, ter Dolom pri Hrastniku, mojim rojstnim krajem, je točno 719 km. Med približno deveturnim potovanjem gredo mimo mene kraji, ki šepetajo zgodbe kraljev in kraljic prve srbske države Raške, danes pa slikajo podobo centralne Srbije, ki v mnogočem še vedno zaostaja za Beogradom in Vojvodino. Kdor želi doživeti pristno Srbijo, z vsemi naravnimi in kulturnimi lepotami, kulinariko in gostoljubjem, se enostavno mora odpraviti na popotovanje od Hrastnika do Raške, ki letos praznujeta 50-letnico pobratenja.

Sedem vrat za sedem kraljev

Po približno sedmih urah potovanja boste prispeli do Kraljeva, mesta ob reki Ibar, ki je izoblikovala dolino z istim imenom, kjer so od 12. do 15. stoletja vladali Nemanjići in pustili neizbrisen pečat. Kraljevo je središče Raškega upravnega okrožja. Ozemeljsko ena največjih občin v Srbiji se lahko pohvali z bogato naravno in kulturno dediščino. Na obronkih boste ugledali planine Goč, Stolovi in Golija s turističnim naseljem Rudno, ki je poznano po miru, zelenju, gostoljubnih domačinih, domači hrani in ajdi.

Kraljevo v svojem grbu nosi sedem kron. Tako samo ime kot grb nam govorita, da je bilo na tem ozemlju kronanih sedem srbskih kraljev. Zgodbo kronanj že več kot 800 let čuva samostan Žiča,

Pogled na planino Golija

danes ženski samostan in eden najpomembnejših samostanov srbske kulture. Nekdanje duhovno središče srbske države, zibelko srbske pravoslavne vere, je zgradil Štefan Prvokronani (sin Štefana Nemanje) pod budnim očesom svojega brata sv. Save. Štefan Prvokronani je odločil, da morajo biti tam kronani vsi bodoči srbski kralji. Ob vsakem kronanju so v samostanski cerkvi odprli nova vrata, ki so jih po koncu ceremonije zazidali, zato Žiči rečejo tudi 'samostan sedmih vrat'.

Po poti španskega bezga

Iz Žiče lahko pot proti Raški nadaljujete po Dolini jorgovana – dolini španskega bezga. Ozadje imena skriva ljubezensko zgodbo med kraljem Štefanom Urošem I. Nemanjićem in Jeleno (Heleno) Anžujsko. Njeno poreklo naj bi izhajalo iz francoske kraljevske oz. cesarske družine, kralj Uroš I. pa je za dobrodošlico ob njenem prihodu v Srbijo v dolini reke Ibar zasadil španski bezeg, da bi jo spominjal na njen dom v Provansi. Njen sloves kraljice je živ še danes, saj je predstavljala versko in posvetno vez med zahodom in vzhodom, imela je prvo dvorno knjižnico, spodbujala prepisovanje knjig v samostanih in ustanovila prvo dekliško šolo v srednjeveški Srbiji.

Na začetku Doline jorgovana se peljete skozi Bogutovac, kjer se lahko okrepite v restavraciji 'Kod Mira', ki obstaja že od leta

1826 in je obvezna postojanka domačih in tujih turistov. Nekaj minut vožnje kasneje lahko na levi strani uživate v pogledu na mogočno trdnjavo Maglič. Prvi pisni viri jo omenjajo v 14. stoletju, ime naj bi dobila po megli, ki se dviga nad dolino reke Ibar, danes pa lahko vidimo še vseh sedem prvotnih stolpov. Trdnjava je trenutno dostopna čez reko s splavom, do vrha pa je urejena pešpot.

Na pol poti med Bogutovcem in Raško pridete do zgoščenega naselja Ušće. Pred markantnim zelenim mostom čez reko Ibar se nahaja odcep, ki vodi do samostana Studenica, ki je pod Unescovo zaščito. Samostanska cerkev je oblečena v bel marmor, posebna dragocenost pa so bizantinske freske iz 13. in 14. stoletja. Samostan je postavil Štefan Nemanja, ustanovitelj srednjeveške srbske države in dinastije Nemanjićev. Pod vodstvom njegovega sina Save (prvega srbskega nadškofa) je Studenica postala kulturno, duhovno in zdravstveno središče Srbije. Tam se danes nahajajo relikvije Štefana Nemanje in njegovih sinov Štefana Prvokronanega in Vukana (njun brat je tudi sv. Sava, čigar posvetno ime je Rastko). Približno 12 km od Studenice se nahaja Isposnica sv. Save (eremitaža oz. puščavnikovo bivališče, op. ur.), ki naj bi nastala približno v istem času kot Studenica (1183–1195), v njej pa naj bi nekaj časa kot puščavnik preživel tudi sv. Sava.

Mario Žužević

Samostan Studenica

Mario Žužević

Isposnica sv. Save

Mario Žužević

Dolina reke Ibar (Dolina jorgovana) in trdnjava Maglič

Oaza preteklosti in prihodnosti

Od Ušća vas do Raške čaka še približno pol ure vožnje. Občina, ki nosi ime po prvi srbski državi, ima danes okrog 20.000 prebivalcev in je usidrana med rekama Raška in Ibar ter planinama Golija in Kopaonik. Slednji se razteza na površini 82,7 km in ima na leto kar 200 sončnih dni, zato ga nekateri imenujejo tudi Sončna planina. Čeprav ga večina pozna kot največje smučarsko središče v Srbiji, je vse več poudarka na poletnem turizmu, kjer so aduti flora in favna, poletna smučarska steza, planinarjenje z vodičem ter manifestacije, izmed katerih najbolj izstopata dnevi borovnic in dnevi gobanov.

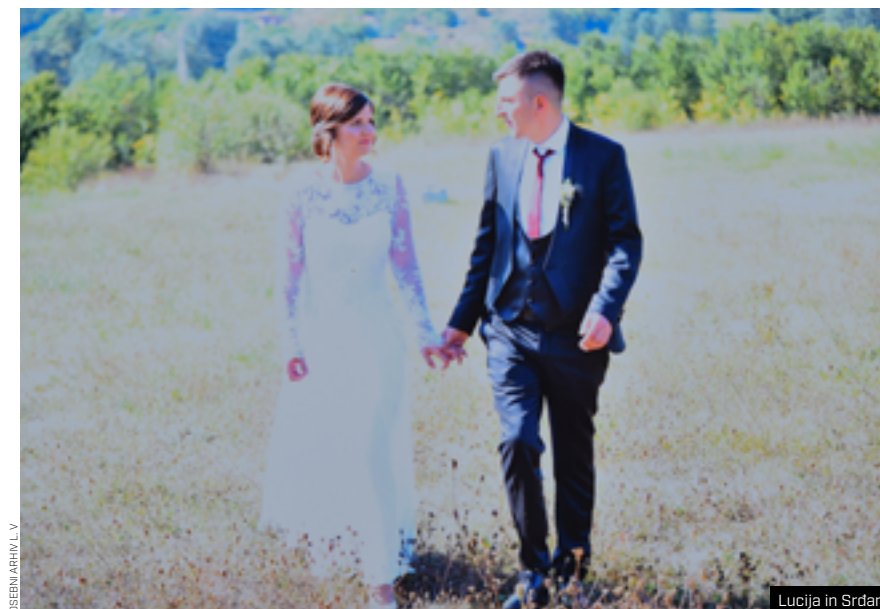
Na samem vznožju Kopaonika se nahajata Jošanička Banja in Semeteško jezero. Semeteš predstavlja majhno oazo miru z majhnimi plavajočimi otoki, obdaja pa ga legenda o vilah in pošasti, 'srbski Nessie', ki naj bi živela v jezeru, kjer po pripovedovanju nikoli niso našli dna.

Jošaničko Banjo lahko obiščete na poti na/s Kopaonik/a. T. i. zelena vrata Kopaonika se ponašajo z eno izmed najtoplejših termalnih vod v Evropi, ki ima na izviru kar 77 stopinj. Obiskovalci lahko uživajo v zunanjem bazenu, hamamu, mini vodnem parku in borovem gozdu. Navdušenci nad zgodovino si lahko ogledajo spominsko sobo Milunke Savić. Srbska junakinja, rojena prav v Banji, se je borila v balkanskih vojnah in prvi svetovni vojni. Je ženska, ki je prejela največ

TO Raška

Samostan Gradac

OSEBNI ARHIV L.V.

Lucija in Srdan

vojaških odlikovanj v zgodovini, Francozi pa so jo zaradi neizmerne hrabrosti pomenovali 'srbska Ivana Orleanska'.

Zrcalno od Kopaonika leži narodni park Golija, ki je ohranil divjo prvinskost, gozdove, travnike, naravna in kulturna bogastva ter mir. Golija je stičišče petih občin – Kraljeva, Raške, Ivanjice, Novega Pazarja in Sjenice. Raščani vam bodo ob vznožju te planine z veseljem pokazali samostan Gradac, ki ga je zgradila Jelena Anžujška. Tam vsako leto potekajo dnevi kraljice Jelene, po njej pa se imenuje tudi srednja šola v Raški.

Potovanje po Dolini jorgovana skriva še mnoge druge znamenitosti, ki jih velja obiskati, svojo pot nazaj lahko podaljšate tudi z obiskom Vrnjačke Banje ali pa v Čačku obiščete Ovčarsko-kablarsko klišuro (sotesko, op. ur.). Zahodna Morava je tam ustvarila čudovite meandre, ta del pa se imenuje tudi srbska Sveta gora oz. srbski Atos, saj se tam nahaja kar 10 samostanov, ki so nastali med 12. in 15. stoletjem.

Zgodba o pobratenju med dvema občinama, Hrastnikom in Raško, je razlog, da danes živim prav v Raški in delam v Kraljevu. Raščani in Kraljevčani mi radi povedo, da jih moja zgodba spominja na tisto med Urošem in Heleno. Španski bezeg je praktično skoraj izginil, ostaja pa vez med vzhodom in zahodom (jugom in severom), ki v dobi globalizacije in živahne zunanje politike presega meje osebnega.

Dusan Brančević

Kopaonik pozimi, v ozadju Pančičev vrh z 2017 m

Rubriko Južna pripravljajo članice Društva kmečkih žena in deklet Hrastnik.

Danes v naši rubriki predlagamo pripravo malice. Delo ni zahtevno, sestavine pa prilagodimo okusu jedcev.

Za namaze je osnova dobra domača skuta, kislá smetana, olívno olje in razna nasekljana ali zmiksana zelišča. Uporabimo različna zelišča z vrta ali divja zelišča (če želite, plevel), saj vsebujejo ogromno zdravičnih učinkovin.

Od znanih so zelo uporabni peteršilj, česen, drobnjak, šalotka, bazilika in timijan. Malo manj pa so v vsakdanji rabi kapucinka, toliščák, regačica in še kaj bi se našlo v naravi. Za izboljšanje okusa dodajamo razna semena, npr. sončnic, pinjol, sezama, ter kurkumo, papriko v prahu, čili, sol in poper.

Namaz s toliščakom

- 500 g skute
- kislá smetana in drobno sesekljana zelišča: mladi lističi toliščaka, regačice, komarčka, drobnjak, šalotka
- limonin sok, sol in poper

Sestavine zmešamo v mazavo zmes, v hladilniku se večina namazov obdrži več dni.

Vložen toliščák

Lističe toliščaka prelijemo s kropom in zalijemo z mešanico kisa (kot za vložene kumarice). V kis dodamo strok česna, šalotko, lovor, timijan.

Zeliščno maslo

- 250 g masla
- 2 žlički limoninega soka
- 3 žlice drobnjaka
- 2 žlici peteršilja
- 2 žlici rožmarina
- sol, lahko tudi česen

Zelišča stremo v terilniku in vmešamo v zmeščano maslo. Maso dobro ohladimo, oblikujemo svaljek in narežemo na kolute. Maslo lahko tudi zamrznemo v modelčkih za led.

Maslo lahko uporabimo za izboljšanje okusa pečenega mesa, jedi z žara, krompirčka, pečene zelenjave ali kot namaz na sveže pečene bagete.

O toliščaku si preberite sami, vidite pa ga na priloženi fotografiji. Drugače pa je ta plevel velika nadloga na vrtničkih.

Sekljale in mešale smo članice društva s pomočjo zeliščarice Miri. //Milena Župan

ŽABICA REGA

KJER KONČA SE SIVA CESTA
IN NE SLIŠIŠ HRUPA IZ MESTA,
V KROŠNJI STAREGA DREVEŠA
SI PTIČKI ČISTIJO PERESA.
TAM JE MLAKA IZPOD BREGA,
KJER DOMA JE ŽABA REGA.

NA VELIKEM KAMNU MIRNO ŽDI,
JE RAVNO SNEDLA MUHE TRI,
PA NA LEPEM SE ODLOČI,
DA SE V VODI MALO ZMOČI,
SI PRETEGNE SVOJE KRAKE,
PREPLAVA VŠO DOLŽINO MLAKE.

NA SVOJEM MESTU SPET SEDI
IN NA SONČKU SE SUŠI,
KOT VLADARKA NA PRESTOLU
SE OZRE PO ŽABJEM DOLU,
ZAREGLJA ŠE REGA KVAK,
JAZ KRAJICA VSEH SEM MLAK.

DAMIR BEGANOVIČ

Moj MALI MEDO

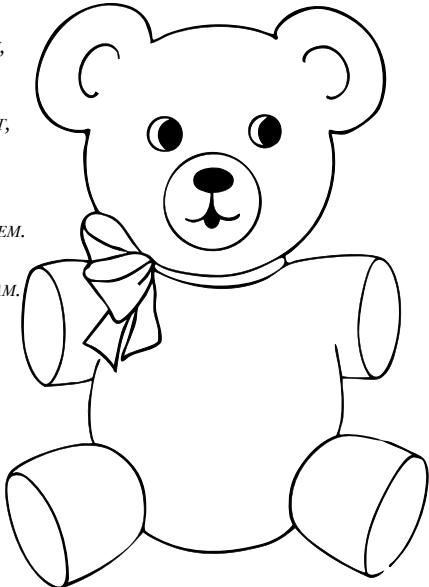
Moj MALI MEDO JE TOPEL, MEHAK,
NIHČE NA TEM SVETU NI MU ENAK.
KNJIGICE BERE IN GOVORI,
PESMICE POJE TER ŠTEJE DO TRI.
PIŠE IN RIŠE, SE Z MANO IGRA,
HIŠE IZ KOCK SEŠTAVLJATI ZNA.

PRI OKNU SEDI IN ČAKA TAM NAME,
KO PRIDEM DOMOV, MOČNO ME OBJAME.
PRIJATELJE MOJE VSE ŽE POZNA,
IGRO SKRIVALNIC NAJRAJE IMA.
PO DOLGEM, POČEZ SE Z NAMI PODI,
VES JE ZADIHAN, KO NAS LOVI.

Moj MALI MEDO JE LJUBEK, KOSMAT,
SKUPAJ ZVEČER Z MANO GRE SPAT.

ZOBKE OBEMA S KRTAČKO UMIJEM,
ULEŽE SE K MENI, ŠE NJEGA POKRIJEM.
SLADKO NAJ SPI, MU ŠEPETAM,
NEŽNO NA NOSEK POLJUBČEK MU DAM.

DAMIR BEGANOVIČ

	HRASTOV LIST	GOVORNI- ŠKI ODER	DEPRESJA V LIBIJ	ČASTILEC, OBOŽE- VALEC	NIKEJ	PISATELJ ČANKAR	SLOVENSKI PISATELJ N DRAMATK (ANTON)	ISLAMSKI TEOLOG
	TKALSKI IZDELEK							
	SRBSKI KOŠARKAR KORAC							
	JAPONSKI PISATELJ (HIROBUMI)					AMERIŠKA IGRALKA GARDNER		
	BARON- STVO (REDKO)					(KJOL)		
MAČKA							ČO(P)	
							STANJE S HRUPOM	
Avtor: Vladimir Milovanović NAJETO PERO	SOSED NA MEJI	POZITIVNA ELEKTRODA	RUSKI PESNIK (SERGEJ)	MELODIČNI OKRASEK, TRLČEK	SREBRO	HRVAŠKI PISATELJ (AVGUST)	LETOVIŠČE NA KRKU	
							PRVI PRE- BIV. ITALIJE	
NAŠA NOVINARKA								
STROKOV- NJAK V ENERGETIKI								
							AM. KEMIK (DONALD J.)	
							REKA V BOSNI	
ANGLEŠKA PEVKA STONE					GRŠKA NIMFA REK			
					NASPROTJE DOBREGA			
AMERIŠKI PSATELJ (GEORGE)				FR. PISAT. (EMILE)				
				PTIČJE BLATO				
POSODA ZA MLEKO						FR. ZGOD. (HIPOLYTE)		
						PEVSKI ZBOR		
foto: LJ	ZEYŠOV OČE V GRŠKI MITOLOGIJ	PISATELJ ZORMAN				SL. ZDRAV. (VINCENC)		
		ČRNA CELINA				HRBOVJE NA ČEŠKEM		
BARVILO ZA LASE, KNA					VOJAK (ZASTAR.)			
					FERMENT			
RUDOLF FRANCL			NEVIHTA Z VETROM					
			MESTO V PORURJU					
ANGLEŠKA IGRALKA (JULIA)						POŽRE- SNICA		
						JAP. RAČU- NAL. FIRMA		
KANADSKA IGRALKA VARDALOS				STOTINKA FRANKA				
				NATRU				
ZMANJ- ŠANJE OMEJITEV							NEMO- RALNEŽ, POKVAR- JENEC	
MANUŠA SALAMA							ZNAK SRAMU NA LICU	

Geslo: _____

Ime in priimek: _____

Naslov in pošta: _____

Email/telefon: _____

Podpis: _____

Do **2. decembra 2024** pošljite geslo in svoje podatke na elektronski naslov urednistvo.hrastovlist@gmail.com oziroma izpolnjen kupon na naslov Občina Hrastnik, Pot Vitka Pavliča 5, 1430 Hrastnik (s pripisom *Križanka*). Izžrebali bomo srečnega nagrajenca, ki bo prejel praktično nagrado.

Nagrajenka križanke iz 41. številke *Hrastovega lista* je **Veronika Božič**. Čestitamo! Nagrado lahko prevzamete na vložišču Občine Hrastnik.

Koledar prireditev v novembru

Nedelja | 10.11. | 18.00

Gledališka predstava Štilčki

Delavski dom Hrastnik

Org: Mladinsko gledališče Svoboda Trbovlje

Sreda | 13.11. | 16.00

**Odprtje razstave ročnih del
sekcije Sončnice DI Hrastnik**

Hočijeva galerija

Org: Društvo invalidov Hrastnik, sekcija Sončnice

Četrtek | 14.11. | 17.30

Pravljlična urica: Veveričina skrivna shramba

Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik

Org: Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik

Četrtek | 14.11. | 19.30

Gledališka predstava Iznenada Salome

Delavski dom Hrastnik

Org: KRC Hrastnik

Sobota | 16.11. | 9.00

**Državno prvenstvo v pikadu za invalide
– ekipno v ženski in moški konkurenci**

Restavracija Zasavski gurman na Dolu

Org: Društvo invalidov Hrastnik

Sobota | 16.11. | 15.00

Martinovo s hrastniškimi kulturnimi društvi

Rokometno igrišče na Logu

Org: ZKD Hrastnik

Sobota | 16.11. | 17.30

**Ogled predstave Poharski bataljon
v Mestnem gledališču Ptuj**

Odhod ob 17.30 z AP pri Mercatorju

Org: KRC Hrastnik

Torek | 19.11. | 18.00

Nastop učencev klavirja

Dvorana Glasbene šole Hrastnik

Org: Glasbena šola Hrastnik

Sreda | 20.11. | 11.00–13.00

Svetovalna urica:

Kaj ponujamo na Zasavski ljudski univerzi?

Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik

Org: Zasavska ljudska univerza

Sreda | 20.11. | 16.00

Predavanje: Temeljni postopki oživljanja

Hočijeva galerija

Org: Društvo invalidov Hrastnik

Četrtek | 21.11. | 18.00

**Zaključek projekta Hrastničani beremo in literarni
večer s pisateljem Borisom Karlovškom**

Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik

Org: Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik

Sobota | 23.11. | 9.00–12.00

Kostanjev piknik in knjižni sejem

Ploščad pri spomeniku na Dolu

Org: Zmajeve luknje

Sobota | 23.11. | 18.00

Koncert ob 100-letnici MoPZ Svoboda

Delavski dom Hrastnik

Org: MoPZ Svoboda Hrastnik

Torek | 26.11. | 18.00

Pevska prireditev Hrastnik poje

Delavski dom Hrastnik

Org: ZKD Hrastnik

Sreda | 27.11. | 18.00

Plesna prireditev Hrastnik pleše

Delavski dom Hrastnik

Org: ZKD Hrastnik

Četrtek | 28.11. | 17.00

Tradicionalna adventna delavnica

Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik

Org: Društvo invalidov Hrastnik, sekcija Sončnice

Četrtek | 28.11. | 18.00

Nastop učencev kitare

Dvorana Glasbene šole Hrastnik

Org: Glasbena šola Hrastnik

Organizatorji si pridržujejo pravico do spremembe termina ali prizorišča prireditve.
Za dodatne informacije spremljajte spletne strani in družbena omrežja organizatorjev.